ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

(अथर्ववेद / Atharvaveda)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଅଥର୍ବବେଦ

ଶୌନକ ସଂହିତା

(*शौनक संहिता*)

(Shaunaka Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା

ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟାପକ,

ନବଜୀବନ ବେଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ , ମଦନମୋହନପୁର

ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ବାଭାଷ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ମାତୃପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୧୩ ଜୁଲାଇ ୨୦୨୨, ବ୍ୟାସ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ବେଦମାନଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ସୃଙ୍ଖଳାରେ ଏହା ମୋର ୪ର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ । "ଋକ୍-ବେଦ", ଯଜୁର୍ବେଦ, ଓ "୧୦୮ ଉପନିଷଦ" ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପରେ, ପାଠକ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛୁମାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ଓ "**ସାମବେଦ**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପ୍ରକଳ୍ପ ହାତକୁ ନେଲି, ଓ ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ତଥା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିପଡିଲି । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ " ଅଥର୍ବବେଦ " ସମାପନ କରିବାର ନିଷ୍ପତି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି । ଅନେକଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପରେ "**ଶୌନକ ସଂହିତା**"ର ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ୨ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ "ସାମବେଦ"ଙ୍କୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭକରି, ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ "କୌଥୁମ ସଂହିତା"ଙ୍କର ରୂପାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା । ଏହି ସଂସ୍କରଣର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହା ଯେ, ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ବହୁ ପରିଶ୍ରମପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଅଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥ୍ୟ ମାନଙ୍କର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଶେଷ୍ୱତ ରହିଛି, ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଳ୍ପ ବିବରଣୀ ଆଗାମୀ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ ୧୯୫୪ ମସିହାର ଏକ ପୁରୁଣା ପୁସ୍ତକ "ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା"କୁ ଆଧାର ରୂପେ ନିଆଯାଇଛି, ତଥା ଅନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି ସଂସ୍କରଣର ସମାପନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ସୂତ୍ରର ସୂଚନା ତଳେ "ସୂତ୍ର ସୂଚନା" ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱର (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ୱେବ ସାଇଟରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଲୋକ ବା ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ୱରାବୃତି ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତର ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ୍ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବେଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରୀତ ଦସ୍ତାବେଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୨ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପଣ୍ଡା (ଅଥର୍ବବେଦୀ)" ଓ "ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା" ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ପବିତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୩୦.୦୮.୨୦୨୩ **ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,**

ରକ୍ଷାବନ୍ଧନ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।

ବର୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

Not For Commercial Use

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ "**ଅଥର୍ବବେଦ ଓଡିଆରେ**" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଏଥିରେ ଭୂଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ । ତେଣୁ କୃପାଳୁ ପାଠକ, କ୍ଷମା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ସଂପାଦକ,

ଅଥର୍ବବେଦ

ଇତିହାସକାରମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦର ବିଭାଜନ 'ତ୍ରେତୟା ଯୁଗ'ର ଆରମ୍ଭରୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା । ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିବା "ବେଦତ୍ରୟୀ ମନ୍ତ୍ର" ସମୁହ ଅନେକ ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ମହତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜନ କରିବାପାଇ ୪ଜଣ "ଋତ୍ୱିକ"ଙ୍କୁ ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ହେଲେ - '**ହୋତା**', '**ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ**', '**ଉଦ୍ଗାତା**' ଓ '**ବ୍ରହ୍ମା**'। ଏଥିପାଇଁ 'ହୋତା'ଙ୍କୁ ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ'ଙ୍କୁ ଯଜୁସ୍ ମନ୍ତ୍ର, 'ଉଦ୍ଗାତା'ଙ୍କୁ ସାମନ୍ର ଋକ୍ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣର ଦାୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା, କିନ୍ତୁ ଚତୁର୍ଥ ଋତ୍ୱିକ୍ '**ବ୍ରହ୍ମା**' ସିଧା ସଳଖ ଭାବରେ କୌଣସି 'ବେଦତ୍ରୟୀ' ମନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ନଥିଲେ, ତାଙ୍କୁ ସେହି ୩ଜଣ ଋତ୍ୱିକ୍ ମାନଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦୟୀତ୍ୱ ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ କିଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର '**ଅଥର୍ବଣ**' ଋଷି ଓ '**ଅଙ୍ଗିରସ**' ଋଷିଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇଲେ । ସେ ମନ୍ତ୍ରସମୁହ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରଖିବା, ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମା ମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଶକ୍ତିର ନିବାରଣ, ସାମାଜିକ ରିତି, ଭେଷଜ ବିଦ୍ୟା, ଓ ଶତ୍ରୁ ଜୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ସେସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହକୁ ନେଇ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଋତ୍ୱିକ୍ "**ବ୍ରହ୍ମା**" ଏହିସବୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାର ଦାୟୀତ୍ୱ ନେଲେ ଓ ଏହାର ପ୍ରସାର କରିବାରେ ଯୋଗଦାନ ଦେଲେ ।

ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ "ବେଦବ୍ୟାସ" ବେଦ ବିଭାଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥିଲେ । ସେ, ଏହି ବିଭାଜନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୨ଟି ପଦ୍ଧତିର ସାହାର୍ଯ୍ୟ ନେଇଥିଲେ, ଯଥା, **ସାହିତ୍ୟିକ** ଓ **ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ** । ତେଣୁ ମନ୍ତ୍ରସମୁହର ଲକ୍ଷଣ ଅନୁସାରେ, ସାହିତ୍ୟିକ (ପଦ୍ୟ, ଗଦ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତ) ଓ ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ (ମୁଖ୍ୟତଃ ବିଷୟବସ୍ତୁ) ପଦ୍ଧତିରେ ବିଭାଜନ କରିଥିଲେ । ପଦ୍ୟରେ 'ଋକ୍-ବେଦ'କୁ, ଗଦ୍ୟରେ 'ଯଜୁର୍ବେଦ'କୁ, ସଂଗୀତରେ 'ସାମବେଦ'କୁ ବିଭକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଭାଗ କରିଥିଲେ, ଯାହା "**ଅଥର୍ବବେଦ**" ନାମରେ ପରିଚିତ

Not For Commercial Use

ହେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କେବଳ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମନ୍ତ୍ରସମୂହର ୩ ପ୍ରକାରର ଲକ୍ଷଣ, ଅର୍ଥାତ **ପଦ୍ୟ**, **ଗଦ୍ୟ**, ଓ **ସଂଗୀତ** ମିଳିଥାଏ ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଏହି ମନ୍ତ୍ରସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ମହର୍ଷି "**ଅଥର୍ବଣ**"ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର (୨୬୧୬) ଥିବାରୁ, ଏହାର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ରଖାଯାଇଥିଲା । "ଅଥର୍ବବେଦ" ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ନାମ-ମାନଙ୍କରେ ପରିଚିତ, ଯଥା, - **ଅଥର୍ବବେଦ**, **ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ**, **ବ୍ରହ୍ମବେଦ**, **ଭିଷଗ୍-ବେଦ**, ଓ **କ୍ଷାତ୍ରବେଦ** ।

ଅଥର୍ବବେଦ – ପାଣିନିଙ୍କ ଧାତୁପାଠରେ "ଥର୍ବ"ର ଅର୍ଥ ହିଂସା ବା ହିଂସା ସଂବନ୍ଧୀୟ କର୍ମ । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକୂଳ ଅର୍ଥରେ ଏହା "ଅଥର୍ବ", ଅର୍ଥାତ ଅହିଂସା ବା ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ ଅଟେ । "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏହାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିଥାଏ, ସେହିଥିପାଇଁ ଏହି ବେଦର ନାମ "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ମହର୍ଷି "ଅଥର୍ବଣ" ଓ "ଅଙ୍ଗିରସ"ଙ୍କର ଥିବାରୁ, ଏହାକୁ "ଅଥର୍ବାଙ୍ଗିରୋବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଏହାର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ", "ମହାଭାରତ", "ମନୁସ୍ମୃତି", "ଯଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟସ୍ମୃତି" ଓ "ଔଶନସସ୍ମୃତି" ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କରେ ରହିଅଛି ।

ବ୍ରହ୍ମବେଦ – "ବ୍ରହ୍ମା" ନାମକ 'ଋତ୍ୱିକ' (ଉପରେ ଆଲୋଚିତ) ଏହାର 'ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞକର୍ମ' ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" କୁହାଯାଏ । ଆଉଏକ କାରଣ, ଏଥିରେ ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର "ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତନ" ବିଷୟରେ ଥିବାରୁ, ଏହା "ବ୍ରହ୍ମବେଦ" ନାମରେ ଜଣା ।

ଭିଷଗ୍-ବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ଅନେକ ରୋଗ ଓ ତାହାର ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହା "ଭିଷଗ୍-ବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

Not For Commercial Use

କ୍ଷାତ୍ରବେଦ – "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜକର୍ମ ସଂବନ୍ଧୀତ ଅନେକ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି, ତଥା ଏଥିରୁ ରାଜନୈତିକ ଜ୍ଞାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଥାଏ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏହା "କ୍ଷାତ୍ରବେଦ" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବିଷୟବସ୍ତୁ

"ଅଥର୍ବବେଦ"କୁ ସାମାଜିକରୀତି କାଣ୍ଡ କୁହାଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଶାନ୍ତି ତଥା ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନେକ ମନ୍ତ୍ର ଓ କର୍ମ ରହିଅଛି । ତେଣୁ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁଗୁଡିକ ହେଲେ, **ବ୍ରହ୍ମ ତଥା ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଭୈଷଜ୍ୟ କର୍ମ, ଶାନ୍ତି ତଥା ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ, ରାଜକର୍ମ, ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ**, ଓ **ଅଭିଚାର କର୍ମ** ଇତ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଦାର୍ଶନୀକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଶେଷରୂପରେ 'ବ୍ରହ୍ମ'ର ବର୍ଣ୍ଣନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ବେଦରେ ବ୍ରହ୍ମର ବର୍ଣ୍ଣନ ଯେତେ ବିସ୍ତାର ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମତାର ସହିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଦରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏହା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ଯେ, 'ଉପନିଷଦ'ରେ ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାର ବିକଷିତ ରୂପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ତାହାର ମୂଳ ଏହି "ଅଥର୍ବବେଦ" । ଏହି ବେଦରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱର ବିବେଚନା କାରାଯାଇଛି, ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମ କ'ଣ ?, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ ?, ତାହାକୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ କ'ଣ ?, ସିଏ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଅନେକ ?, ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂବନ୍ଧ କ'ଣ ?, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ସହିତ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ବିରାଟ, ବ୍ରହ୍ମ, ସ୍କମ୍ଭ, ରୋହିତ, ବ୍ରାତ୍ୟ, ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ପ୍ରାଣ, ସ୍ୱର୍ଗୌଦନ, ଆଦି ବ୍ରହ୍ମର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରୂପମାନଙ୍କର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ ମିଳିଥାଏ ।

ଏଥିରେ ସଂସାର 'ଜଳ'ରୁ ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଇଶ୍ୱର ଜଳରେ ମଞ୍ଜି ପକାଇଲେ, ସେଥିରୁ 'ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ'ର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଲା, ଓ ସେଥିରୁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହେଲା । (ଅ.ବେ - ୪.୨.୬.୮)

Not For Commercial Use

ଭୈଷଜ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ଉପଚାର ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ସେଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆବାହନ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହି ସୂକ୍ତରେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରୋଗର ନାମ ଓ ତାହାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ନାମ ମିଳିଥାଏ । ଜଳଚିକିତ୍ସା, ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଚିକିତ୍ସା, ଓ ମାନସିକ ଚିକିତ୍ସା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନ, ଏହି ବେଦରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଶାନ୍ତି ଓ ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କ୍ଷତି, ଆପତ୍ତି ବା ଅବାଞ୍ଛିତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ ମୁକ୍ତିପାଇବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା କର୍ମଗୁଡିକୁ ଶାନ୍ତିକ-କର୍ମ କୁହନ୍ତି । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାସନ, ଦୁଃଶକୁନ-ନିବାରଣ (ମଙ୍ଗଳ) ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଦେବପ୍ରାର୍ଥନା ଆଦି ସୂକ୍ତ ସମୁହ ଏହି ବେଦର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରାପ୍ତି, ଓ ବିପନ୍ନିବୃତ୍ତି (ବିପଦର ଶାନ୍ତି) ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସୂକ୍ତ, ପୌଷ୍ଟିକ କର୍ମର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି, ଯେପରିକି ପୁଷ୍ଟିବର୍ଦ୍ଧକ, ମଣିବନ୍ଧନ, ଓ ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ରାଜକର୍ମ (ରାଜନୀତି)

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟର ବିସ୍ତାର ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ ରହିଅଛି । ରାଜା କିଭଳି ହେବା ଦରକାର ?, ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଶାସନର ପ୍ରକାର, ରାଜାଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ଓ ରାଜାଭିଷେକ, ରାଜାଙ୍କର ଅଧିକାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସଭା ଓ ସମିତି ତଥା ତା'ର ସ୍ୱରୂପ, ନ୍ୟାୟ ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ, ସେନା ଓ ସେନାପତି, ସୈନିକର ପ୍ରକାର ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୈନିକର ଶିକ୍ଷା, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧର ସ୍ୱରୂପ, ଶତ୍ରୁ-ନାଶନ, ଓ ବିଜୟ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ସାଧନ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ, ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ସାଂମନସ୍ୟକର୍ମ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ, ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ, ରାଜନୀତିକ, ତଥା ଧାର୍ମିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ସ୍ମରଣ କରିବାର ବିଧାନ ରହିଅଛି ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (ଆତ୍ମାଲୋଚନା)

ଜ୍ଞାତ-ଅଜ୍ଞାତ ଅବସ୍ଥାରେ ହୋଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ-କର୍ମ କାରାଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ସଂଭାବିତ ଅନିଷ୍ଟକୁ ଦୂରକରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମା-ଅର୍ଚନା, ଦେବ-ପ୍ରାର୍ଥନା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ହୋମ, ଚାରିତ୍ରିକ ବଦନାମର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଓ ଅଶୁଭ ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ପିଲାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଗୁଡିକର ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଆୟୁଷ୍ୟକର୍ମ

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଦୀର୍ଘାୟୁ ପାଇଁ, ଦେବତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସରଖି ବିଭିନ୍ନ ସୂକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୀର୍ଘାୟୁଷ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହା ଅତିରିକ୍ତ, ଦୀର୍ଘାୟୁ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ହସ୍ତ ତଥା ଗଳାରେ ରକ୍ଷାସୂତ୍ର ଓ ମଣି ବାନ୍ଧିବାର ବିଧାନ "ଅଥର୍ବବେଦ"ରେ ମିଳିଥାଏ ।

ଅଭିଚାର କର୍ମ

ଦୈତ୍ୟ-ରାକ୍ଷସ ଓ ଶତ୍ରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ବିଧିଗୁଡିକ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟେ । ମାରଣ, ମୋହନ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ବଶୀକରଣ, ଇତ୍ୟାଦିକୁ ଅଭିଚାର କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବଦେବ"ରେ ଅଭିଚାରିକ ମନ୍ତ୍ର ବହୁତ କମ ମିଳିଥାଏ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବିଷୟ ବିବେଚନାରୁ, ଏହା ଜଣାପଡିଥାଏ ଯେ, ଏଥିରେ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ରୂପରେ "**ପୁରୁଷାର୍ଥ-ଚତୁଷ୍ଟୟ**"ର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗର ବର୍ଣ୍ଣନ ରହିଅଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଧର୍ମଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମ, ଓ ତତ୍ତ୍ୱମିମାଂସାର ସଂବନ୍ଧୀତ ସମସ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି ।

Not For Commercial Use

ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ଓ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନର ଏହା ଏକ ଭଣ୍ଡାର । ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ରସ, ଅଳଂକାର, ଛନ୍ଦ, ଭାବ ଓ ଭଷାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଏଥିରେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗିତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରେରଣା, ମନନ-ଚିନ୍ତନ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉପଦେଶ, ଆଚାରଶିକ୍ଷା, ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷା, ଏଥିରେ ଭରିରହିଛି । ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ, ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ, ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ - ଏହି ତିନୋଟି ସ୍ତରର ସ୍ୱରୂପ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଅତଃ, ବିଷୟର ବିବିଧତା, ସ୍ଥୂଳରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିପାଦନ, ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ସହିତ ବ୍ୟବହାରିକତାର ସମିଶ୍ରଣ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର **ମୁଖ୍ୟ ବିଶେଷତା** ଅଟେ ।

ଅଥର୍ବବେଦ ଶାଖା

ପତଞ୍ଜଳି ମହାଭାଷ୍ୟ ଓ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୯ଟି ଶାଖା ଥିଲା । ସେମାନେ ହେଲେ, (୧) - ପୈପ୍ପଲଦ, (୨) - ତୌଦ, (୩) - ମୌଦ, (୪) - ଶୌନକ, (୫) - ଜାଜଲ, (୬) - ଜଲଦ, (୭) - ବ୍ରହ୍ମବଦ, (୮) - ଦେବଦର୍ଶ, ଓ (୯) - ଚାରଣବୈଦ୍ୟ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୨ଟି ଶଖାର ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା **ଶୌନକ** ଓ **ପୈପ୍ପଲାଦ** । ଅନ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ।

୧ - ଶୌନକ ଶାଖା ସଂହିତା

"ଶୌନକ ଶାଖା" ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି । ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ। ଏଥିରେ ସମୁଦାୟ ୨୦ଟି କାଣ୍ଡ, ୩୬ଟି ପ୍ରପାଠକ, ୭୩୦ଟି ସୂକ୍ତ ଓ ୫୯୮୭ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ, ୧ମ ରୁ ୭ମ କାଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ମନ୍ତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି । ୮ମ ରୁ ୧୨ଶ କାଣ୍ଡରେ ବଡ଼ ଓ ବିବିଧ ବିଷୟର ସୂକ୍ତ ରହିଅଛି । ୧୩ଶ ରୁ ୨୦ଶ କାଣ୍ଡରେ ଏକରୂପ ବିଷୟ ଓ ବଡ଼ ସୂକ୍ତ ସମୁହ ରହିଅଛି ।

ତଳେ କାଣ୍ଡ ଅନୁସାରେ ସୂକ୍ତ ଓ ବିଷୟର ବିବରଣ, ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

Not For Commercial Use

କାଣ୍ଡ	ସୂକ୍ତ	ବିଷୟ	ମନ୍ତବ୍ୟ
୧-୭	୪୩୩	ବିଭିନ୍ନ	କ୍ଷୁଦ୍ରସୂକ୍ତ
୮-୧୧	୩୦	ବିଭିନ୍ନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୨	୧୨	ପୃଥିବୀ ସୂକ୍ତ, ରାଜନୈତିକ, ଭୌଗଳିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୩ ୧୫	୨୪	ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୪	୨	ବିବାହ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୬	୯	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ-ନାଶନ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୭	୧	ଅଭ୍ୟୁଦୟ ପ୍ରାର୍ଥନା	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୮	୪	ପିତୃମେଧ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୧୯	୭୨	ଭେଷଜ୍ୟ, ରାଷ୍ଟ୍ରବୃଦ୍ଧି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ
୨୦	୧୪୩	ସୋମଯଜ୍ଞ, ଇନ୍ଦ୍ର ବୈଷୟିକ	ବଡ଼ସୂକ୍ତ

୨ - **ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା ସଂହିତା**

ଯଦିଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଉଦ୍ଧାର ହୋଇପାରିଛି (ସୁରକ୍ଷିତ ତାଳପତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି, **ଓଡ଼ିଶା**ରୁ ମିଳିଛି), କିନ୍ତୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଆଂଶିକ ବା କିଛି କାଣ୍ଡ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ଏହା ଉପରେ ଅନେକ ବିଦ୍ୱାନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ଆଶା କରାଯାଏ, ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରଚନା ଲୋକ-ଲୋଚନକୁ ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଆସିବ । "ଶୌନକ ଶାଖା" ଓ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମାନ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କହିଲେ, ବିଷୟ, ମନ୍ତ୍ର, ଓ କାଣ୍ଡର କ୍ରମ ପ୍ରବନ୍ଧନ, ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ ଯେ, "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର ବୈଷୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନ, "ଶୌନକ ଶାଖା" ଠାରୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିସ୍ତୃତ ଓ ନିପୁଣ, ତଥା ବୟସରେ ପୁରୁଣା ।

ଅଥର୍ବବେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, ଉପନିଷଦ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉଭୟ ଅଥର୍ବବେଦୀୟ ଶାଖାମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଛି, ଯାହା "**ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏଥିରେ ୨ଟି ଭାଗ ଅଛି, ଯଥା, ପୂର୍ବଭାଗ ଓ ଉତ୍ତରଭାଗ । ଏହାର ପୂର୍ବଭାଗରେ ୫ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୩୫ କଣ୍ଡିକା ସମୁହ ରହିଅଛି, ସେହିପରି ଏହାର

Not For Commercial Use

ଉତ୍ତରଭାଗରେ ୬ଟି ପ୍ରପାଠକ ଓ ସେଥିରେ ୧୨୩ଟି କଣ୍ଡିକା ରହିଅଛି । ଏହି "ଗୋପଥ ବ୍ରାହ୍ମଣ" ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ "**ଶ୍ରୌତଯଜ୍ଞ**" ଅଟେ, ତଥା ଏଥିରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ନିର୍ବଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୋଚକ ବିଷୟ ଅଟେ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆରଣ୍ୟକ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହାର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଶେଷଭାଗରେ ଆରଣ୍ୟକର ରଚନା ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୩୨ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା"ର "ପ୍ରଶ୍ନ ଉପନିଷଦ" ତଥା "ଶୌନକ ଶାଖା"ର "ମଣ୍ଡୁକ ଉପନିଷଦ" ଓ "ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ ଉପନିଷଦ" ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ଗଣାଯାଆନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର କଳ୍ପସୂତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଗୋଟିଏ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ଶୌତସୂତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ, "**ବୈତାନା ଶୌତସୂତ୍ର**" ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ସେଥିରେ ୮ଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଅଛି ଓ ଏହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶୌତକର୍ମ ବିନିଯୋଗ ଅଟେ । ସେହିପରି ଏହାର "କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର", ୧୪ଟି ଅଧ୍ୟାୟ, ତଥା ୧୪୧ଟି କଣ୍ଡିକାରେ ବିଭକ୍ତ, ଓ ଏହା ଅଥର୍ବଣ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ ।

ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ, "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ୨ଟି ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା "ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଓ "ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ" ଅଛି । ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପଦପାଠର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି, ଏହାର ଶିକ୍ଷା-ଗ୍ରନ୍ଥ ୩ଟି ଅଛି, ଯଥା, ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା, ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଓ ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା" ୧୭୧ ଶ୍ଳୋକଯୁକ୍ତ ଅଟେ, ଓ ଏଥିରୁ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର, ଓ ସନ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦିର ଜ୍ଞାନ ମିଳିଥାଏ ।

Not For Commercial Use

ତଳ ଟେବୁଲରେ "ଅଥର୍ବବେଦ"ର ସମସ୍ତ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ, କଳ୍ପସୂତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି ।

ଅଥର୍ବବେଦ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ସଂହିତା	ବ୍ରାହ୍ମଣ	ଆରଣ୍ୟକ	ଉପନିଷଦ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	ଶୌନକ, ପୈପ୍ପଲାଦ	ଗୋପଥ	-	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ, ଆତ୍ମା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର, ଆଶ୍ରମ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ, ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ, ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ-ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼, ଅଥର୍ବସିରସ୍, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଲ, ଶରଭ, ଭସ୍ମଜାବାଲ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବଶୀର୍ଷ, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ

ଅଥର୍ବବେଦ କଳ୍ପସୂତ୍ର ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର	ଶୁଲ୍ବସୂତ୍ର	ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର	ଧର୍ମସୂତ୍ର
ଅଥର୍ବବେଦ	ବୈତାନା ଶ୍ରୌତସୂତ୍ର,		କୌଶିକ ଗୃହ୍ୟସୂତ୍ର,	

ଅଥର୍ବବେଦ ଶିକ୍ଷା ଓ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ

ବେଦ	ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ଶିକ୍ଷା
ଅଥର୍ବବେଦ	ଅଥର୍ବ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ ଶୌନକୀୟ ପ୍ରାତିଶାଖ୍ୟ	ମାଣ୍ଡୁକୀ ଶିକ୍ଷା (ମୁଖ୍ୟ), ବର୍ଣ୍ଣପଟଳ ଶିକ୍ଷା, ଦନ୍ତୋଷ୍ଠବିଧୀ ଶିକ୍ଷା

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଓ ଅନୁବାଦ

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଭାରତର ଅନେକ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ମିଳିଛି । **ଓଡ଼ିଶା**ର ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟରେ ଏଗୁଡିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଛି । ଖୁସିର ବିଷୟ ଯେ, ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ "ପୈପ୍ପଲାଦ ଶାଖା" ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଳିଛି, ଏହାର ଅନୁବାଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଅଛି, ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ନିକଟ ଭବିଷତରେ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିବ । ଆଉ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି **ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ**ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ଯାହା IGNCA ରେ ସଂରକ୍ଷିତ ରଖାଯାଇଛି । **ତାମିଲନାଡୁ** ଓ **ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ** ରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ମିଳିଛି । ଏହା ସହିତ "**ଜର୍ମାନୀ**"ର ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିଛି ପାଣ୍ଡୁଲିପି ରହିଅଛି ।

"ଅଥର୍ବବେଦ"ର ଅନୁବାଦ ଅନେକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଇଂରାଜୀ, ଜର୍ମାନୀ ଓ ରୁଷି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ, ହିନ୍ଦି, ତାମିଲ, ତେଲୁଗୁ, କନ୍ନଡ଼ ଓ ମାଲାୟଲମ ଭାଷାରେ ଏହାର ଅନୁବାଦ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

୪ଟି ବେଦ ମଧ୍ୟରୁ, "ଅଥର୍ବବେଦ" ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରୂପେ ମାନବ ଜୀବନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଅଛି । ମାନବ ଜୀବନରେ ଏହା ଜନ୍ମ ଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରିଆସୁଅଛି । ଏହା ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ-ତତ୍ତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । "ଅଥର୍ବବେଦ", ଏକମାତ୍ର ବେଦ, ଯାହା ସର୍ବାଧିକ "ଉପବେଦ" ଓ "ଶାସ୍ତ୍ର" ମାନଙ୍କର ଜନକ । "ଆୟୁର୍ବେଦ", "ଧନୁର୍ବେଦ", "ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର", "ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର", "ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର", "ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର", "ଆୟୁଶାସ୍ତ୍ର", "ଚରକ ସଂହିତା", "ସୁଶ୍ରୁତ ସଂହିତା", "ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ", "ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନ", "ଦର୍ଶନିକ ବିଜ୍ଞାନ", " ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱ", ଏହିପରି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ର ପ୍ରେରଣାର ସୂତ୍ର "ଅଥର୍ବବେଦ" ଅଟେ ।

।। ଇତି ଅଥର୍ବବେଦ ।।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ସଂଖ୍ୟା

କାଣ୍ଡ	ଅନୁବାକ	ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର
୧	୬	୩୫	୧୫୩
୨	୬	୩୬	୨୦୭
୩	୬	୩୧	୨୩୦
୪	୮	୪୦	୩୨୪
୫	୬	୩୧	୩୭୬
୬	୧୩	୧୪୨	୪୫୪
୭	୧୦	୧୧୮	୨୮୬
୮	୫	୧୦	୨୯୩
୯	୫	୧୦	୩୧୩
୧୦	୫	୧୦	୩୫୦
୧୧	୫	୧୦	୩୧୩
୧୨	୫	୫	୩୦୪
୧୩	୪	୯	୧୮୮
୧୪	୨	୨	୧୩୯
୧୫	୨	୧୮	୨୩୦
୧୬	୨	୯	୧୦୩
୧୭	୧	୧	୩୦
୧୮	୪	୪	୨୮୩
୧୯	୭	୭୨	୪୫୩
୨୦	୯	୧୪୩	୯୫୮
ସମୁଦାୟ	**୧୧୧**	**୭୩୬**	**୫୯୮୭**

Not For Commercial Use

ୟଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ୟଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୂନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• www.archive.org • www.vedicheritage.gov.in • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.sanskritweb.net/samveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି 'ପୁସ୍ତକ' ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

Not For Commercial Use

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

ଦ୍ୱିତୀୟ କାଣ୍ଡ

Not For Commercial Use

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଅଥର୍ବବେଦ - ଶୌନକ ସଂହିତା

[ଅଥଃ ଦ୍ୱିତୀୟଂ କାଣ୍ଡମ୍]

|| ଅଥ ତୃତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଅଥ ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୨|୧) ଋଷିଃ - ବେନ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨, ୪-୫), ଜଗତୀ (୩) | ଦେବତା - ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମା (୧-୫)

==

ବେନସ୍ତତ୍ପଶ୍ୟତ୍ପରମଂ ଗୁହା ଯଦ୍ୟତ୍ର ବିଶ୍ୱଂ ଭବତ୍ୟେକରୂପମ୍ |
ଇଦଂ ପୃଶ୍ନିରଦୁହଜ୍ଜାୟମାନାଃ ସ୍ୱର୍ବିଦୋ ଅଭ୍ୟନୂଷତ ବ୍ରାଃ ||୧||

ପ୍ର ତଦ୍ୱୋଚେଦମୃତସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍-ଗନ୍ଧର୍ବୋ ଧାମ ପରମଂ ଗୁହା ଯତ୍ |
ତ୍ରୀଣି ପଦାନି ନିହିତା ଗୁହାସ୍ୟ ଯସ୍ତାନି ବେଦ ସ ପିତୁଷ୍ପିତାସତ୍||୨||

ସ ନଃ ପିତା ଜନିତା ସ ଉତ ବନ୍ଧୁର୍ଧାମାନି ବେଦ ଭୁବନାନି ବିଶ୍ୱା |
ଯୋ ଦେବାନାଂ ନାମଧ ଏକ ଏବ ତଂ ସଂପ୍ରଶ୍ନଂ ଭୁବନା ଯନ୍ତି ସର୍ବା ||୩||

ପରି ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ସଦ୍ୟ ଆୟମୁପାତିଷ୍ଠେ ପ୍ରଥମଜାମୃତସ୍ୟ |
ବାଚମିବ ବକ୍ତରି ଭୁବନେଷ୍ଠା ଧାସ୍ୟୁରେଷ ନନ୍ୱେଷୋ ଅଗ୍ନିଃ ||୪||

ପରି ବିଶ୍ୱା ଭୁବନାନ୍ୟାୟମୃତସ୍ୟ ତନ୍ତୁଂ ବିତତଂ ଦୃଶେ କମ୍ |
ଯତ୍ର ଦେବା ଅମୃତମାନଶାନାଃ ସମାନେ ଯୋନାବଧ୍ୟୈରୟନ୍ତ ||୫||

Not For Commercial Use

==

(୨|୨) ଋଷିଃ - ମାତୃନାମା **|** ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩), ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୪), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫) **|** ଦେବତା - ଗନ୍ଧର୍ବାପ୍ସରସ (୧-୫)

==

ଦିବ୍ୟୋ ଗନ୍ଧର୍ବୋ ଭୁବନସ୍ୟ ୟସ୍ପତିରେକ ଏବ ନମସ୍ୟୋ ବିକ୍ଷ୍ୱୀଡ୍ୟଃ |
ତଂ ତ୍ୱା ୟୌମି ବ୍ରହ୍ମଣା ଦିବ୍ୟ ଦେବ ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ଦିବି ତେ ସଧସ୍ଥମ୍ ||୧||

ଦିବି ସ୍ପୃଷ୍ଟୋ ୟଜତଃ ସୂର୍ୟ୍ୟତ୍ୱଗବୟାତା ହରସୋ ଦୈବ୍ୟସ୍ୟ |
ମୃଡାଦ୍-ଗନ୍ଧର୍ବୋ ଭୁବନସ୍ୟ ୟସ୍ପତିରେକ ଏବ ନମସ୍ୟଃ ସୁଶେବାଃ ||୨||

ଅନବଦ୍ୟାଭିଃ ସମୁ ଜଗ୍ମ ଆଭିରପ୍ସରାସ୍ୱପି ଗନ୍ଧର୍ବ ଆସୀତ୍ |
ସମୁଦ୍ର ଆସାଂ ସଦନଂ ମ ଆହୁର୍ୟ୍ୟତଃ ସଦ୍ୟ ଆ ଚ ପରା ଚ ୟନ୍ତି ||୩||

ଅଭ୍ରିୟେ ଦିଦ୍ୟୁନ୍ନକ୍ଷତ୍ରିୟେ ୟା ବିଶ୍ୱାବସୁଂ ଗନ୍ଧର୍ବଂ ସଚଧ୍ୱେ |
ତାଭ୍ୟୋ ବୋ ଦେବୀର୍ନମ ଇତ୍କୃଣୋମି ||୪||

ୟାଃ କ୍ଲନ୍ଦାସ୍ତମିଷୀଚୟୋଽକ୍ଷକାମା ମନୋମୁହଃ |
ତାଭ୍ୟୋ ଗନ୍ଧର୍ବପତ୍ନୀଭ୍ୟୋଽପ୍ସରାଭ୍ୟୋଽକରଂ ନମଃ ||୫||

==

(୨|୩) ଋଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୫), ତ୍ରିପାଦ୍ ବିରାଟ୍ ଉପରିଷ୍ଟାନ୍ ମହା ବୃହତୀ (୬) **|** ଦେବତା - ଭୈଷଜ୍ୟାୟୁର୍ଧନ୍ୱନ୍ତରୟୋ (୧-୬)

==

ଅଦୋ ୟଦବଧାବତ୍ୟବତ୍କମଧି ପର୍ବତାତ୍ |
ତତ୍ତେ କୃଣୋମି ଭେଷଜଂ ସୁଭେଷଜଂ ୟଥାସସି ||୧||

ଆଦଙ୍ଗା କୁବିଦଙ୍ଗ ଶତଂ ୟା ଭେଷଜାନି ତେ |
ତେଷାମସି ତ୍ୱମୁତ୍ତମମନାସ୍ରାବମରୋଗଣମ୍ ||୨||

ନୀଚୈଃ ଖନନ୍ତ୍ୟସୁରା ଅରୁସ୍ରାଣମିଦଂ ମହତ୍ |
ତଦାସ୍ରାବସ୍ୟ ଭେଷଜଂ ତଦୁ ରୋଗମନୀନଶତ୍ ||୩||

ଉପଜୀକା ଉଦ୍-ଭରନ୍ତି ସମୁଦ୍ରାଦଧି ଭେଷଜମ୍ |
ତଦାସ୍ରାବସ୍ୟ ଭେଷଜଂ ତଦୁ ରୋଗମଶୀଶମତ୍ ||୪||

ଅରୁସ୍ରାଣମିଦଂ ମହତ୍-ପୃଥିବ୍ୟା ଅଧ୍ୟୁଦ୍-ଭୃତମ୍ |
ତଦାସ୍ରାବସ୍ୟ ଭେଷଜଂ ତଦୁ ରୋଗମନୀନଶତ୍ ||୫||

ଶଂ ନୋ ଭବନ୍ତ୍ୱପ ଓଷଧୟଃ ଶିବାଃ |
ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବଜ୍ରୋ ଅପ ହନ୍ତୁ ରକ୍ଷସ ଆରାଦ୍ୱିସୃଷ୍ଟା ଇଷବଃ ପତନ୍ତୁ ରକ୍ଷସାମ୍ ||୬||

==

(୨|୪) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ପସ୍ତାରପଙ୍କ୍ତି (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୬) **|**
ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା ଜଙ୍ଗିଡୋ ବା (୧-୬)

==

ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ବୃହତ୍ଂ ରଣାୟାରିଷ୍ୟନ୍ତୋ ଦକ୍ଷମାଣାଃ ସଦୈବ |
ମଣିଂ ବିଷ୍କନ୍ଧଦୂଷଣଂ ଜଙ୍ଗିଡଂ ବିଭୃମୋ ବୟମ୍ ||୧||

ଜଙ୍ଗିଡୋ ଜମ୍ଭାଦ୍ୱିଶରାଦ୍ୱିଷ୍କନ୍ଧାଦଭିଶୋଚନାତ୍ |
ମଣିଃ ସହସ୍ରବୀର୍ୟଃ ପରି ଣଃ ପାତୁ ବିଶ୍ୱତଃ ||୨||

ଅୟଂ ବିଷ୍କନ୍ଧଂ ସହତେଽୟଂ ବାଧତେ ଅତ୍ତ୍ରିଣଃ |
ଅୟଂ ନୋ ବିଶ୍ୱଭେଷଜୋ ଜଙ୍ଗିଡଃ ପାତ୍ୱଂହସଃ ||୩||

Not For Commercial Use

ଦେବୈର୍ଦତ୍ତେନ ମଣିନା ଜଙ୍ଗିଡେନ ମୟୋଭୁବା |
ବିଷ୍କନ୍ଧଂ ସର୍ବା ରକ୍ଷ୍ହାଂସି ବ୍ୟାୟାମେ ସହାମହେ ||୪||

ଶଣଶ୍ଚ ମା ଜଙ୍ଗିଡଶ୍ଚ ବିଷ୍କନ୍ଧାଦଭି ରକ୍ଷତାମ୍ |
ଅରଣ୍ୟାଦନ୍ୟ ଆଭୃତଃ କୃଷ୍ୟା ଅନ୍ୟୋ ରସେଭ୍ୟଃ ||୫||

କୃତ୍ୟାଦୂଷିରୟଂ ମଣିରଥୋ ଅରାତିଦୂଷିଃ |
ଅଥୋ ସହସ୍ୱାନ୍-ଜଙ୍ଗିଡଃ ପ୍ର ଣ ଆୟୁଂଷି ତାରିଷତ୍ ||୬||

==

(୨|୫) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣୋ ଭୃଗୁ | ଛନ୍ଦ - ନିଚୃତ୍ ପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୧), ବିରାଟ୍ ପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୨), ବିରାଟ୍ ପଥ୍ୟାବୃହତୀ (୩), ପୁରୋ ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୪), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୫-୭) | ଦେବତା - ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୧-୭)

==

ଇନ୍ଦ୍ର ଜୁଷସ୍ୱ ପ୍ର ବହା ୟାହି ଶୂର ହରିଭ୍ୟାମ୍ |
ପିବା ସୁତସ୍ୟ ମତେରିହ ମଧୋଶ୍ଚକାନଶ୍ଚାରୁର୍ମଦାୟ ||୧||

ଇନ୍ଦ୍ର ଜଠରଂ ନବ୍ୟୋ ନ ପୃଣସ୍ୱ ମଧୋର୍ଦିବୋ ନ |
ଅସ୍ୟ ସୁତସ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣୋପ ତ୍ୱା ମଦାଃ ସୁବାଚୋ ଅଗୁଃ ||୨||

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ତୁରାଷାଣ୍ମିତ୍ରୋ ବୃତ୍ରଂ ୟୋ ଜଘାନ ୟତୀର୍ନ |
ବିଭେଦ ବଲଂ ଭୃଗୁର୍ନ ସସହେ ଶତ୍ରୂନ୍-ମଦେ ସୋମସ୍ୟ ||୩||

ଆ ତ୍ୱା ବିଶନ୍ତୁ ସୁତାସ ଇନ୍ଦ୍ର ପୃଣସ୍ୱ କୁକ୍ଷୀ ବିଡ୍ଢି ଶକ୍ର ଧିୟେହ୍ୟା ନଃ |
ଶ୍ରୁଧୀ ହବଂ ଗିରୋ ମେ ଜୁଷସ୍ୱେନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱୟୁଗ୍ଭିର୍ମତ୍ସ୍ୱେହ ମହେ ରଣାୟ ||୪||

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ନୁ ପ୍ର ବୋଚଂ ବୀର୍ଯ୍ଯାଣି ଯ୍ଯାନି ଚକାର ପ୍ରଥମାନି ବଜ୍ରୀ |
ଅହନ୍ନହିମନ୍ୱପସ୍ତତର୍ଦ ପ୍ର ବକ୍ଷଣା ଅଭିନପୃର୍ବତାନାମ୍ ||୫||

ଅହନ୍ନହିଂ ପର୍ବତେ ଶିଶ୍ରିୟ୍ଯାଣଂ ତ୍ୱଷ୍ଟାସ୍ମୈ ବଜ୍ରଂ ସ୍ୱର୍ଯ୍ଯଂ ତତକ୍ଷ |
ବାଶ୍ରା ଇବ ଧେନବଃ ସ୍ୟନ୍ଦମାନା ଅଞ୍ଜଃ ସମୁଦ୍ରମବ ଜଗ୍ମୁରାପଃ ||୬||

ବୃଷାୟମାଣୋ ଅବୃଣୀତ ସୋମଂ ତ୍ରିକଦ୍ରୁକେଷ୍ୱପିବସ୍ସୁତସ୍ୟ |
ଆ ସାୟକଂ ମଘବାଦତ୍ତ ବଜ୍ରମହନ୍ନେନଂ ପ୍ରଥମଜାମହୀନାମ୍ ||୭||

|| ଇତି ପ୍ରଥମୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୨|୬) ଋଷିଃ - ଶୌନକ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), ଚତୁଷ୍ପଦ ଆର୍ଷୀ ପଙ୍କ୍ତି (୪),
ବିରାଟ୍ ପସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୫) **|** ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୫)

==

ସମାସ୍ତ୍ୱାଗ୍ନ ଋତବୋ ବର୍ଧୟନ୍ତୁ ସଂବତ୍ସରା ଋଷୟୋ ଯ୍ଯାନି ସତ୍ୟା |
ସଂ ଦିବ୍ୟେନ ଦୀଦିହି ରୋଚନେନ ବିଶ୍ୱା ଆ ଭାହି ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରଃ ||୧||

ସଂ ଚେଧ୍ୟସ୍ୱାଗ୍ନେ ପ୍ର ଚ ବର୍ଧୟେମମୁଚ୍ଚ ତିଷ୍ଠ ମହତେ ସୌଭଗାୟ |
ମା ତେ ରିଷନ୍ନୁପସତ୍ତାରୋ ଅଗ୍ନେ ବ୍ରହ୍ମାଣସ୍ତେ ୟଶସଃ ସନ୍ତୁ ମାନ୍ୟେ ||୨||

ତ୍ୱାମଗ୍ନେ ବୃଣତେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଇମେ ଶିବୋ ଅଗ୍ନେ ସଂବରଣେ ଭବା ନଃ |
ସପତ୍ନହାଗ୍ନେ ଅଭିମାତିଜିଦ୍-ଭବ ସ୍ୱେ ଗୟେ ଜାଗୃହ୍ୟପ୍ରୟୁଚ୍ଛନ୍ ||୩||

କ୍ଷତ୍ରେଣାଗ୍ନେ ସ୍ୱେନ ସଂ ରଭସ୍ୱ ମିତ୍ରେଣାଗ୍ନେ ମିତ୍ରଧା ୟତସ୍ୱ |
ସଜାତାନାଂ ମଧ୍ୟମେଷ୍ଠା ରାଜ୍ଞାମଗ୍ନେ ବିହବ୍ୟୋ ଦୀଦିହୀହ ||୪||

ଅତି ନିହୋ ଅତି ସୃଧୋଽତ୍ୟଚିତ୍ତୀରତି ଦ୍ୱିଷଃ |
ବିଶ୍ୱା ହ୍ୟଗ୍ନେ ଦୁରିତା ତର ତ୍ୱମଥାସ୍ମଭ୍ୟଂ ସହବୀରଂ ରୟିଂ ଦାଃ ||୫||

==

(୨|୭) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩, ୫),
ବିରାଟ୍ ପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବୃହତୀ (୪) | ଦେବତା - ଭୈଷଜ୍ୟାୟୁର୍ବନସ୍ପତି (୧-୫)

==

ଅଘଦ୍ୱିଷ୍ଟା ଦେବଜାତା ବୀରୁଚ୍ଛପଥୟୋପନୀ |
ଆପୋ ମଲମିବ ପ୍ରାଣୈକ୍ଷୀତ୍ସର୍ବାନ୍-ମଚ୍ଛପଥାଁ ଅଧି ||୧||

ୟଶ୍ଚ ସାପତ୍ନଃ ଶପଥୋ ଜାମ୍ୟାଃ ଶପଥଶ୍ଚ ୟଃ |
ବ୍ରହ୍ମା ୟନ୍ମନ୍ୟୁତଃ ଶପାତ୍ସର୍ବଂ ତନ୍ନୋ ଅଧସ୍ପଦମ୍ ||୨||

ଦିବୋ ମୂଲମବତତଂ ପୃଥିବ୍ୟା ଅଧ୍ୟୁତ୍ତତମ୍ |
ତେନ ସହସ୍ରକାଣ୍ଡେନ ପରି ଣଃ ପାହି ବିଶ୍ୱତଃ ||୩||

ପରି ମାଂ ପରି ମେ ପ୍ରଜାଂ ପରି ଣଃ ପାହି ୟଦ୍ଧନମ୍ |
ଅରାତିର୍ନୋ ମା ତାରୀନ୍ମା ନସ୍ତାରିଶୁରଭିମାତୟଃ ||୪||

ଶପ୍ତାରମେତୁ ଶପଥୋ ୟଃ ସୁହାର୍ଦ୍ଦେନ ନଃ ସହ |
ଚକ୍ଷୁର୍ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ଦୁର୍ହାର୍ଦଃ ପୃଷ୍ଟୀରପି ଶୃଣୀମସି ||୫||

==

(୨|୮) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୩), ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪),
ନିଚୃତ୍ ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୫) | ଦେବତା - ବନସ୍ପତି ୟକ୍ଷ୍ମନାଶନ ଚ (୧-୫)

==

ଉଦଗାତାଂ ଭଗବତୀ ବିଚୃତୌ ନାମ ତାରକେ |
ବି କ୍ଷେତ୍ରିୟସ୍ୟ ମୁଞ୍ଚତାମଧମଂ ପାଶମୁତ୍ତମମ୍ ||୧||

Not For Commercial Use

ଅପେୟଂ ରାତ୍ର୍ୟୁଚ୍ଛତ୍ୱପୋଚ୍ଛନ୍ତ୍ୱଭିକୃତ୍ୱରୀଃ |
ବୀରୁତ୍‌କ୍ଷେତ୍ରିୟନାଶନ୍ୟପ କ୍ଷେତ୍ରିୟମୁଚ୍ଛତୁ ||୨||

ବଭ୍ରୋରର୍ଜୁନକାଣ୍ଡସ୍ୟ ୟବସ୍ୟ ତେ ପଲାଲ୍ୟା ତିଲସ୍ୟ ତିଲପିଞ୍ଜ୍ୟା |
ବୀରୁତ୍‌କ୍ଷେତ୍ରିୟନାଶନ୍ୟପ କ୍ଷେତ୍ରିୟମୁଚ୍ଛତୁ ||୩||

ନମସ୍ତେ ଲାଙ୍ଗଲେଭ୍ୟୋ ନମ ଇଷାୟୁଗେଭ୍ୟଃ |
ବୀରୁତ୍‌କ୍ଷେତ୍ରିୟନାଶନ୍ୟପ କ୍ଷେତ୍ରିୟମୁଚ୍ଛତୁ ||୪||

ନମଃ ସନିସ୍ରସାକ୍ଷେଭ୍ୟୋ ନମଃ ସଂଦେଶ୍ୟେଭ୍ୟଃ |
ନମଃ କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୟ ପତୟେ ବୀରୁତ୍‌କ୍ଷେତ୍ରିୟନାଶନ୍ୟପ କ୍ଷେତ୍ରିୟମୁଚ୍ଛତୁ ||୫||

==

(୨|୯) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ପସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୫) |
ଦେବତା - ୟକ୍ଷ୍ମନାଶନୋ ବନସ୍ପତି (୧-୫)

==

ଦଶବୃକ୍ଷ ମୁଞ୍ଚେମଂ ରକ୍ଷସୋ ଗ୍ରାହ୍ୟା ଅଧି ୟୈନଂ ଜଗ୍ରାହ ପର୍ବସୁ |
ଅଥୋ ଏନମ୍-ବନସ୍ପତେ ଜୀବାନାଂ ଲୋକମୁନ୍ନୟ ||୧||

ଆଗାଦୁଦଗାଦୟଂ ଜୀବାନାଂ ବ୍ରାତମପ୍ୟଗାତ୍ |
ଅଭୂଦୁ ପୁତ୍ରାଣାଂ ପିତା ନୃଣାଂ ଚ ଭଗବତ୍ତମଃ ||୨||

ଅଧୀତୀରଧ୍ୟଗାଦୟମଧି ଜୀବପୁରା ଅଗାନ୍ |
ଶତଂ ହ୍ୟସ୍ୟ ଭିଷଜଃ ସହସ୍ରମୁତ ବୀରୁଧଃ ||୩||

ଦେବାସ୍ତେ ଚୀତିମବିଦନ୍-ବ୍ରହ୍ମାଣ ଉତ ବୀରୁଧଃ |
ଚୀତିଂ ତେ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଅବିଦନ୍‌ଭୂମ୍ୟାମଧି ||୪||

Not For Commercial Use

ୟଶ୍ଚକାର ସ ନିଷ୍କରତ୍ସ ଏବ ସୁଭିଷକ୍ତମଃ |
ସ ଏବ ତୁଭ୍ୟଂ ଭେଷଜାନି କୃଣବଦ୍-ଭିଷଜା ଶୁଚିଃ ||୫||

==

(୨|୧୦) ଋଷିଃ - ଭୃଗ୍ୱଙ୍ଗିରା | ଛନ୍ଦ - ତିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ସପ୍ତପଦା ଅଷ୍ଟି (୨), ସପ୍ତପଦା ଧୃତି (୩-୫, ୭-୮), ସପ୍ତପଦା ଅତ୍ୟଷ୍ଟି (୬) | ଦେବତା - ବ୍ରହ୍ମଣା ସହ ନିରୃତିଃ (୧), ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟୌ ତତ୍ରାପି (୨-୫), ପୂର୍ବପାଦସ୍ୟାଭିଃ ସହାଗ୍ନିଃ ଉତ୍ତରସ୍ୟ ଚ ଔଷଧିଭିଃ ସହ ସୋମଃ (୨), ପୂର୍ବପାଦସ୍ୟ ବାତ ଉତ୍ତରସ୍ୟ ଚ ଚତସ୍ରୋ ଦିଶଃ (୩), ବାତପତ୍ନ୍ୟଃ ସୂର୍ୟୋ ୟକ୍ଷ୍ମା ନିରୃତିପ୍ରସୃତୟଶ୍ଚ (୪-୮)

==

କ୍ଷେତ୍ରିୟାତ୍ତ୍ୱା ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୧||

ଶଂ ତେ ଅଗ୍ନିଃ ସହାଦ୍-ଭିରସ୍ତୁ ଶଂ ସୋମଃ ସହୌଷଧୀଭିଃ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୨||

ଶଂ ତେ ବାତୋ ଅନ୍ତରିକ୍ଷେ ବୟୋ ଧାଚ୍ଛଂ ତେ ଭବନ୍ତୁ ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରଃ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୩||

ଇମା ୟା ଦେବୀଃ ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତସ୍ରୋ ବାତପତ୍ନୀରଭି ସୂର୍ୟୋ ବିଚଷ୍ଟେ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୪||

ତାସୁ ତ୍ୱାନ୍ତର୍ଜରସ୍ୟା ଦଧାମି ପ୍ର ୟକ୍ଷ୍ମ ଏତୁ ନିରୃତିଃ ପରାଚୈଃ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୫||

Not For Commercial Use

ଅମୁକ୍‌ଥା ୟକ୍ଷ୍ମାଦ୍ଦୁରିତାଦବଦ୍ୟାଦ୍ରୁହଃ ପାଶାଦ୍-ଗ୍ରାହ୍ୟାଶ୍ଚୋଦମୁକ୍‌ଥାଃ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୬||

ଅହା ଅରାତିମବିଦଃ ସ୍ୟୋନମପ୍ୟଭୂର୍ଭଦ୍ରେ ସୁକୃତସ୍ୟ ଲୋକେ |
ଏବାହଂ ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୭||

ସୂର୍ୟମୃତଂ ତମସୋ ଗ୍ରାହ୍ୟା ଅଧି ଦେବା ମୁଞ୍ଚନ୍ତୋ ଅସୃଜନ୍ନିରେଣସଃ |
ଏବାହମ୍-ତ୍ୱାଂ କ୍ଷେତ୍ରିୟାନ୍ନିରୃତ୍ୟା ଜାମିଶଂସାଦ୍ରୁହୋ ମୁଞ୍ଚାମି ବରୁଣସ୍ୟ ପାଶାତ୍ |
ଅନାଗସଂ ବ୍ରହ୍ମଣା ତ୍ୱା କୃଣୋମି ଶିବେ ତେ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉଭେ ସ୍ତାମ୍ ||୮||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

==

(୨|୧୧) ଋଷିଃ - ଶୁକ୍ର | ଛନ୍ଦ - ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ତ୍ରିପଦା ପରୋଷ୍ଣିକ୍ ତତ୍ରାପି (୨-୫), ପିପୀଲିକମଧ୍ୟା ନିଚୃତ୍ (୪) | ଦେବତା - କୃତ୍ୟାଦୂଷଣଂ (୧-୫)

==

ଦୂଷ୍ୟା ଦୂଷିରସି ହେତ୍ୟା ହେତିରସି ମେନ୍ୟା ମେନିରସି |
ଆପ୍ନୁହି ଶ୍ରେୟାଂସମତି ସମଂ କ୍ରାମ ||୧||

ସ୍ରକ୍ତ୍ୟୋଽସି ପ୍ରତିସରୋଽସି ପ୍ରତ୍ୟଭିଚରଣୋଽସି |
ଆପ୍ନୁହି ଶ୍ରେୟାଂସମତି ସମଂ କ୍ରାମ ||୨||

ପ୍ରତି ତମଭି ଚର ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ |
ଆପ୍ନୁହି ଶ୍ରେୟାଂସମତି ସମଂ କ୍ରାମ ||୩||

ସୂରିରସି ବର୍ଚୋଧା ଅସି ତନୂପାନୋଽସି |
ଆପ୍ନୁହି ଶ୍ରେୟାଂସମତି ସମଂ କ୍ରାମ ||୪||

ଶୁକ୍ରୋଽସି ଭ୍ରାଜୋଽସି ସ୍ୱରସି ଜ୍ୟୋତିରସି |
ଆପ୍ନୁହି ଶ୍ରେୟାଂସମତି ସମଂ କ୍ରାମ ||୫||

===

(୨|୧୨) ଋଷିଃ - ଭରଦ୍ୱାଜ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩-୬), ଜଗତୀ (୨), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୭-୮) **|**
ଦେବତା - ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ (୧-୮)

===

ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉର୍ବନ୍ତରିକ୍ଷଂ କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୟ ପତ୍ନ୍ୟୁରୁଗାୟୋଽଦ୍-ଭୁତଃ |
ଉତାନ୍ତରିକ୍ଷମୁରୁ ବାତଗୋପଂ ତ ଇହ ତପ୍ୟନ୍ତାଂ ମୟି ତପ୍ୟମାନେ ||୧||

ଇଦଂ ଦେବାଃ ଶୃଣୁତ ୟେ ୟଜ୍ଞିୟା ସ୍ଥ ଭରଦ୍ୱାଜୋ ମହ୍ୟମୁକ୍ଥାନି ଶଂସତି |
ପାଶେ ସ ବଦ୍ଧୋ ଦୁରିତେ ନି ୟୁଜ୍ୟତାଂ ୟୋ ଅସ୍ମାକଂ ମନ ଇଦଂ ହିନସ୍ତି ||୨||

ଇଦମିନ୍ଦ୍ର ଶୃଣୁହି ସୋମପ ୟତ୍ତ୍ୱା ହୃଦା ଶୋଚତା ଜୋହବୀମି |
ବୃଶ୍ଚାମି ତଂ କୁଲିଶେନେବ ବୃକ୍ଷଂ ୟୋ ଅସ୍ମାକଂ ମନ ଇଦଂ ହିନସ୍ତି ||୩||

ଅଶୀତିଭିସ୍ତିସୃଭିଃ ସାମଗେଭିରାଦିତ୍ୟେଭିର୍ବସୁଭିରଙ୍ଗିରୋଭିଃ |
ଇଷ୍ଟାପୂର୍ତମବତୁ ନଃ ପିତୃଣାମାମୁଂ ଦଦେ ହରସା ଦୈବ୍ୟେନ ||୪||

ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅନୁ ମା ଦୀଧୀଥାଂ ବିଶ୍ୱେ ଦେବାସୋ ଅନୁ ମା ରଭଧ୍ୱମ୍ |
ଅଙ୍ଗିରସଃ ପିତରଃ ସୋମ୍ୟାସଃ ପାପମାର୍ଛତ୍ୱପକାମସ୍ୟ କର୍ତା ||୫||

ଅତୀବ ୟୋ ମରୁତୋ ମନ୍ୟତେ ନୋ ବ୍ରହ୍ମ ବା ୟୋ ନିନ୍ଦିଷତ୍କ୍ରିୟମାଣମ୍ |
ତପୂଂଷି ତସ୍ମୈ ବୃଜିନାନି ସନ୍ତୁ ବ୍ରହ୍ମଦ୍ୱିଷଂ ଦ୍ୟୌରଭିସଂତପାତି ||୬||

Not For Commercial Use

ସପ୍ତ ପ୍ରାଣାନଷ୍ଟୌ ମନ୍ୟସ୍ତାଂସ୍ତେ ବୃଶ୍ଚାମି ବ୍ରହ୍ମଣା |
ଅୟା ୟମସ୍ୟ ସାଦନମଗ୍ନିଦୂତୋ ଅରଂକୃତଃ ||୭||

ଆ ଦଧାମି ତେ ପଦଂ ସମିଦ୍ଧେ ଜାତବେଦସି |
ଅଗ୍ନିଃ ଶରୀରଂ ବେବେଷ୍ଟ୍ୱସୁଂ ବାଗପି ଗଚ୍ଛତୁ ||୮||

==

(୨|୧୩) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪), ବିରାଟ୍ ଜଗତୀ (୫) **|**
ଦେବତା - ଅଗ୍ନି ବିଶ୍ୱେଦେବାଃ ବା (୧-୫)

==

ଆୟୁର୍ଦା ଅଗ୍ନେ ଜରସଂ ବୃଣାନୋ ଘୃତପ୍ରତୀକୋ ଘୃତପୃଷ୍ଠୋ ଅଗ୍ନେ |
ଘୃତଂ ପୀତ୍ୱା ମଧୁ ଚାରୁ ଗବ୍ୟଂ ପିତେବ ପୁତ୍ରାନଭି ରକ୍ଷତାଦିମମ୍ ||୧||

ପରି ଧତ୍ତ ଧତ୍ତ ନୋ ବର୍ଚସେମମ୍ଜରାମୃତ୍ୟୁଂ କୃଣୁତ ଦୀର୍ଘମାୟୁଃ |
ବୃହସ୍ପତିଃ ପ୍ରାୟଚ୍ଛଦ୍ୱାସ ଏତତ୍ସୋମାୟ ରାଜ୍ଞେ ପରିଧାତବା ଉ ||୨||

ପରୀଦଂ ବାସୋ ଅଧିଥାଃ ସ୍ୱସ୍ତୟେଽଭୂର୍ଗୃଷ୍ଟୀନାମଭିଶସ୍ତିପା ଉ |
ଶତଂ ଚ ଜୀବ ଶରଦଃ ପୁରୂଚୀ ରାୟଶ୍ଚ ପୋଷମୁପସଂବ୍ୟୟସ୍ୱ ||୩||

ଏହ୍ୟଶ୍ମାନମା ତିଷ୍ଠାଶ୍ମା ଭବତୁ ତେ ତନୂଃ |
କୃଣ୍ୱନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଆୟୁଷ୍ଟେ ଶରଦଃ ଶତମ୍ ||୪||

ୟସ୍ୟ ତେ ବାସଃ ପ୍ରଥମବାସ୍ୟଂ ହରାମସ୍ତଂ ତ୍ୱା ବିଶ୍ୱେଽବନ୍ତୁ ଦେବାଃ |
ତଂ ତ୍ୱା ଭ୍ରାତରଃ ସୁବୃଧା ବର୍ଧମାନମନୁ ଜାୟନ୍ତାଂ ବହବଃ ସୁଜାତମ୍ ||୫||

Not For Commercial Use

===

(୨|୧୪) ଋଷିଃ - ଚାତନ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩, ୫-୬), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨), ପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୪) | ଦେବତା - ଶାଲାଗ୍ନିର୍ମନ୍ତ୍ରୋକ୍ତା ବା (୧-୬)

===

ନିଃସାଲାଂ ଧୃଷ୍ଣୁଂ ଧିଷଣମେକବାଦ୍ୟାମ୍ଜିଘତ୍ସ୍ୱମ୍ |
ସର୍ବାଶ୍ଚଣ୍ଡସ୍ୟ ନପ୍ତ୍ୟୋ ନାଶୟାମଃ ସଦାନ୍ୱାଃ ||୧||

ନିର୍ବୋ ଗୋଷ୍ଠାଦଜାମସି ନିରକ୍ଷାନ୍ନିରୁପାନଶାତ୍ |
ନିର୍ବୋ ମଗୁନ୍ଦ୍ୟା ଦୁହିତରୋ ଗୃହେଭ୍ୟଶ୍ଚାତୟାମହେ ||୨||

ଅସୌ ୟୋ ଅଧରାଦ୍-ଗୃହସ୍ତତ୍ର ସନ୍ତ୍ୱରାୟ୍ୟଃ |
ତତ୍ର ସେଦିର୍ନ୍ୟୁଚ୍ୟତୁ ସର୍ବାଶ୍ଚ ୟାତୁଧାନ୍ୟଃ ||୩||

ଭୂତପତିର୍ନିରଜତ୍ୱିନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚେତଃ ସଦାନ୍ୱାଃ |
ଗୃହସ୍ୟ ବୁଧ୍ନ ଆସୀନାସ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବଜ୍ରେଣାଧି ତିଷ୍ଠତୁ ||୪||

ୟଦି ସ୍ଥ କ୍ଷେତ୍ରିୟାଣାଂ ୟଦି ବା ପୁରୁଷେଷିତାଃ |
ୟଦି ସ୍ଥ ଦସ୍ୟୁଭ୍ୟୋ ଜାତା ନଶ୍ୟତେତଃ ସଦାନ୍ୱାଃ ||୫||

ପରି ଧାମାନ୍ୟାସାମାଶୁର୍ଗାଷ୍ଠାମିବାସରମ୍ |
ଅଜୈଷଂ ସର୍ବାନାଜୀନ୍ୱୋ ନଶ୍ୟତେତଃ ସଦାନ୍ୱାଃ ||୬||

===

(୨|୧୫) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପାଦ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୬) | ଦେବତା - ପ୍ରାଣାପାନାୟୁଂଷି (୧-୬)

===

ୟଥା ଦ୍ୟୌଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୧||

ଯଥାହଶ୍ଚ ରାତ୍ରୀ ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୨||

ଯଥା ସୂର୍ଯ୍ୟଶ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୩||

ଯଥା ବ୍ରହ୍ମ ଚ କ୍ଷତ୍ରଂ ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୪||

ଯଥା ସତ୍ୟଂ ଚାନୃତଂ ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୫||

ଯଥା ଭୂତଂ ଚ ଭବ୍ୟଂ ଚ ନ ବିଭୀତୋ ନ ରିଷ୍ୟତଃ |
ଏବା ମେ ପ୍ରାଣ ମା ବିଭେଃ ||୬||

==

(୨|୧୬) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ଏକପଦ ଆସୁରୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧, ୩), ଏକପଦ ଆସୁରୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୨), ଦ୍ୱିପଦା ଆସୁରୀ ଗାୟତ୍ରୀ (୪-୫) **|** ଦେବତା - ପ୍ରାଣାପାନାୟୁଂଷି (୧-୫)

==

ପ୍ରାଣାପାନୌ ମୃତ୍ୟୋର୍ମା ପାତଂ ସ୍ୱାହା ||୧||

ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉପଶ୍ରୁତ୍ୟା ମା ପାତଂ ସ୍ୱାହା ||୨||

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଷା ମା ପାହି ସ୍ୱାହା ||୩||

ଅଗ୍ନେ ବୈଶ୍ୱାନର ବିଶ୍ୱୈର୍ମା ଦେବୈଃ ପାହି ସ୍ୱାହା ||୪||

ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ବିଶ୍ୱେନ ମା ଭରସା ପାହି ସ୍ୱାହା ||୫||

Not For Commercial Use

===

(୨|୧୭) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଏକପଦ ଆସୁରୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୬), ଆସୁରୀ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୭) | ଦେବତା - ପ୍ରାଣାପାନାୟୁଂଷି (୧-୭)

===

ଓଜୋଽସ୍ୟୋଜୋ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା |୧||

ସହୋସି ସହୋ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୨||

ବଲମସି ବଲଂ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୩||

ଆୟୁରସ୍ୟାୟୁର୍ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହ ||୪||

ଶ୍ରୋତ୍ରମସି ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୫||

ଚକ୍ଷୁରସି ଚକ୍ଷୁର୍ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୬||

ପରିପାଣମସି ପରିପାଣଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୭||

|| ଇତି ତୃତୀୟୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ତୃତୀୟଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଅଥ ଚତୁର୍ଥଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

===

(୨|୧୮) ଋଷିଃ - ଚାତନ | ଛନ୍ଦ - ଦ୍ୱିପଦା ସାମ୍ନୀ ବୃହତୀ (୧-୫) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୫)

===

ଭ୍ରାତୃବ୍ୟକ୍ଷୟଣମସି ଭ୍ରାତୃବ୍ୟଚାତନଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୧||

ସପତ୍ନକ୍ଷୟଣମସି ସପତ୍ନଚାତନଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୨||

Not For Commercial Use

ଅରାୟକ୍ଷୟଣମସ୍ୟରାୟଚାତନଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୩||

ପିଶାଚକ୍ଷୟଣମସି ପିଶାଚଚାତନଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୪||

ସଦାନ୍ୱାକ୍ଷୟଣମସି ସଦାନ୍ୱାଚାତନଂ ମେ ଦାଃ ସ୍ୱାହା ||୫||

==

(୨|୧୯) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଏକାବସାନା ନିଚୃତ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୪), ଏକାବସାନା ଭୁରିକ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୫) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧-୫)

==

ଅଗ୍ନେ ଯତ୍ତେ ତପସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ତପ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୧||

ଅଗ୍ନେ ଯତ୍ତେ ହରସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ହର ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୨||

ଅଗ୍ନେ ଯତ୍ତେର୍ଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତ୍ୟର୍ଚ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୩||

ଅଗ୍ନେ ଯତ୍ତେ ଶୋଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ଶୋଚ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୪||

ଅଗ୍ନେ ଯତ୍ତେ ତେଜସ୍ତେନ ତମତେଜସଂ କୃଣୁ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

==

(୨|୨୦) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଏକାବସାନା ନିଚୃତ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୪), ଏକାବସାନା ଭୁରିକ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୫) | ଦେବତା - ବାୟୁ (୧-୫)

==

ବାୟୋ ଯତ୍ତେ ତପସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ତପ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୧||

ବାୟୋ ଯତ୍ତେ ହରସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ହର ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୨||

ବାୟୋ ଯତ୍ତେଽର୍ଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତ୍ୟର୍ଚ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୩||

Not For Commercial Use

ବାୟୋ ୟତ୍ତେ ଶୋଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ଶୋଚ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୪||

ବାୟୋ ୟତ୍ତେ ତେଜସ୍ତେନ ତମତେଜସଂ କୃଣୁ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

==

(୨|୨୧) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଏକାବସାନା ନିଚୃତ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୪), ଏକାବସାନା ଭୁରିକ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୫) **|** ଦେବତା - ସୂର୍ୟ୍ୟ (୧-୫)

==

ସୂର୍ୟ୍ୟ ୟତ୍ତେ ତପସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ତପ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୧||

ସୂର୍ୟ୍ୟ ୟତ୍ତେ ହରସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ହର ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୨||

ସୂର୍ୟ୍ୟ ୟତ୍ତେଽର୍ଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତ୍ୟର୍ଚ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୩||

ସୂର୍ୟ୍ୟ ୟତ୍ତେ ଶୋଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ଶୋଚ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୪||

ସୂର୍ୟ୍ୟ ୟତ୍ତେ ତେଜସ୍ତେନ ତମତେଜସଂ କୃଣୁ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

==

(୨|୨୨) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଏକାବସାନା ନିଚୃତ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୪), ଏକାବସାନା ଭୁରିକ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୫) **|** ଦେବତା - ଚନ୍ଦ୍ରମା (୧-୫)

==

ଚନ୍ଦ୍ର ୟତ୍ତେ ତପସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ତପ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୧||

ଚନ୍ଦ୍ର ୟତ୍ତେ ହରସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ହର ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୨||

ଚନ୍ଦ୍ର ୟତ୍ତେଽର୍ଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତ୍ୟର୍ଚ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୩||

ଚନ୍ଦ୍ର ୟତ୍ତେ ଶୋଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ଶୋଚ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୪||

ଚନ୍ଦ୍ର ୟତ୍ତେ ତେଜସ୍ତେନ ତମତେଜସଂ କୃଣୁ ୟୋଽସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ୟଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

Not For Commercial Use

==

(୨|୨୩) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ଏକାବସାନା ନିଚୃତ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୧-୪), ଏକାବସାନା ଭୁରିକ୍ ବିଷମା ତ୍ରିପଦା ଗାୟତ୍ରୀ (୫) **|** ଦେବତା - ଆପଃ (୧-୫)

==

ଆପୋ ଯଦ୍ୱସ୍ତପସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ତପତ ଯୋ୨ସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୧||

ଆପୋ ଯଦ୍ୱୋ ହରସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ହରତ ଯୋ୨ସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୨||

ଆପୋ ଯଦ୍ୱୋ୨ର୍ଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତ୍ୟର୍ଚତ ଯୋ୨ସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୩||

ଆପୋ ଯଦ୍ୱଃ ଶୋଚିସ୍ତେନ ତଂ ପ୍ରତି ଶୋଚତ ଯୋ୨ସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୪||

ଆପୋ ଯଦ୍ୱସ୍ତେଜସ୍ତେନ ତମତେଜସଂ କୃଣୁତ ଯୋ୨ସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ||୫||

==

(୨|୨୪) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା **|** ଛନ୍ଦ - ବୈରାଜପରା ପଞ୍ଚପଦା ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି, ତ୍ରତାପି (୧-୪), ଭୁରିକ୍ ପୁର ଉଷ୍ଣିକ୍ (୧-୨), ନିଚୃତ୍ ପୁରୋଦେବତ୍ୟା ପଙ୍କ୍ତି (୩-୪), ଷ୍ଟତୁଷ୍ପଦା ବୃହତୀ (୫), ଷ୍ଟତୁଷ୍ପଦା ଭୁରିକ୍ ବୃହତୀ (୬-୮) **|** ଦେବତା - ଆୟୁଃ (୧-୮)

==

ଶେରଭକ ଶେରଭ ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୧||

ଶେବୃଧକ ଶେବୃଧ ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୨||

ମ୍ରୋକାନୁମ୍ରୋକ ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୩||

ସର୍ପାନୁସର୍ପ ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୪||

ଜୂର୍ଣ୍ଣି ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୫||

ଉପବ୍ଦେ ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୬||

ଅର୍ଜୁନି ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୭||

ଭରୂଜି ପୁନର୍ବୋ ୟନ୍ତୁ ୟାତବଃ ପୁନର୍ହେତିଃ କିମୀଦିନଃ |
ୟସ୍ୟ ସ୍ଥ ତମତ୍ତ ୟୋ ବଃ ପ୍ରାହୈତ୍ତମତ୍ତ ସ୍ୱା ମାଂସାନ୍ୟତ୍ତ ||୮||

==

(୨|୨୫) ଋଷିଃ - ଚାତନ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୩, ୫), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪) **|**
ଦେବତା - ପୃଶ୍ନିପରାୟୌଷଧି (୧-୫)

==

ଶଂ ନୋ ଦେବୀ ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ୟଶଂ ନିରୃତ୍ୟା ଅକଃ |
ଉଗ୍ରା ହି କଣ୍ୱଜମ୍ଭନୀ ତାମଭକ୍ଷି ସହସ୍ୱତୀମ୍ ||୧||

ସହମାନେୟଂ ପ୍ରଥମା ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ୟଜାୟତ |
ତୟାହଂ ଦୁର୍ଣାମ୍ନାଂ ଶିରୋ ବୃଷ୍ଚାମି ଶକୁନେରିବ ||୨||

ଅରାୟମସୃକ୍ପାବାନଂ ୟଶ୍ଚ ସ୍ଫାତିଂ ଜିହୀର୍ଷତି |
ଗର୍ଭାଦଂ କଣ୍ୱଂ ନାଶୟ ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ଣି ସହସ୍ୱ ଚ ||୩||

ଗିରିମେନାଁ ଆ ବେଶୟ କଣ୍ୱାଞ୍ଜୀବିତୟୋପନାନ୍ |
ତାଂସ୍ତ୍ୱଂ ଦେବି ପୃଶ୍ନିପର୍ଣ୍ୟଗ୍ନିରିବାନୁଦହନ୍ନିହି ||୪||

ପରାଚ ଏନାନ୍ପ୍ର ଣୁଦ କଣ୍ୱାଞ୍ଜୀବିତୟୋପନାନ୍ |
ତମାଂସି ୟତ୍ର ଗଛନ୍ତି ତକ୍ରବ୍ୟାଦୋ ଅଜୀଗମମ୍ ||୫||

==

(୨|୨୬) ଋଷିଃ - ସବିତା | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), ଉପରିଷ୍ଟା ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୩), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୪), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୫) | ଦେବତା - ପଶବଃ (୧-୫)

==

ଏହ ୟନ୍ତୁ ପଶବୋ ୟେ ପରେୟୁର୍ବାୟୁର୍ୟେଷାଂ ସହଚାରଂ ଜୁଜୋଷ |
ତ୍ୱଷ୍ଟା ୟେଷାଂ ରୂପଧେୟାନି ବେଦାସ୍ମିନ୍-ତାନ୍-ଗୋଷ୍ଠେ ସବିତା ନି ୟଛତୁ ||୧||

ଇମଂ ଗୋଷ୍ଠଂ ପଶବଃ ସଂ ସ୍ରବନ୍ତୁ ବୃହସ୍ପତିରା ନୟତୁ ପ୍ରଜାନନ୍ |
ସିନୀବାଲୀ ନୟତ୍ୱାଗ୍ରମେଷାମାଜଗ୍ମୁଷୋ ଅନୁମତେ ନି ୟଛ ||୨||

ସଂ ସଂ ସ୍ରବନ୍ତୁ ପଶବଃ ସମଶ୍ୱାଃ ସମୁ ପୂରୁଷାଃ |
ସଂ ଧାନ୍ୟସ୍ୟ ୟା ସ୍ଫାତିଃ ସଂସ୍ରାବ୍ୟେଣ ହବିଷା ଜୁହୋମି ||୩||

ସଂ ସିଞ୍ଚାମି ଗବାଂ କ୍ଷୀରଂ ସମାଜ୍ୟେନ ବଲଂ ରସମ୍ |
ସଂସିକ୍ତା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଧ୍ରୁବା ଗାବୋ ମୟି ଗୋପତୌ ||୪||

ଆ ହରାମି ଗବାଂ କ୍ଷୀରମାହାର୍ଷଂ ଧାନ୍ୟଂ ରସମ୍ |
ଆହୃତା ଅସ୍ମାକଂ ବୀରା ଆ ପତ୍ନୀରିଦମସ୍ତକମ୍ ||୫||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥୋଽନୁବାକଃ ||

Not For Commercial Use

==

(୨|୨୭) ଋଷିଃ - କପିଞ୍ଜଲ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୭) **|**

ଦେବତା - ଔଷଧିଃ (୧-୫), ରୁଦ୍ରଃ (୬), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୭)

==

ନେଚ୍ଛତ୍ରୁଃ ପ୍ରାଶଂ ଜୟାତି ସହମାନାଭିଭୂରସି |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୧||

ସୁପର୍ଣ୍ଣସ୍ତ୍ୱାନ୍ୱବିନ୍ଦତ୍ସୂକରସ୍ତ୍ୱାଖନନ୍ନସା |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୨||

ଇନ୍ଦ୍ରୋ ହ ଚକ୍ରେ ତ୍ୱା ବାହାବସୁରେଭ୍ୟ ସ୍ତରୀତବେ |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୩||

ପାଟାମିନ୍ଦ୍ରୋ ବ୍ୟାଶ୍ନାଦସୁରେଭ୍ୟ ସ୍ତରୀତବେ |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୪||

ତୟାହଂ ଶତ୍ରୂନ୍ତ୍ସାକ୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସାଲାବୃକାଁ ଇବ |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୫||

ରୁଦ୍ର ଜଲାଷଭେଷଜ ନୀଲଶିଖଣ୍ଡ କର୍ମକୃତ୍ |
ପ୍ରାଶଂ ପ୍ରତିପ୍ରାଶୋ ଜହ୍ୟରସାନ୍-କୃଣ୍ୱୋଷଧେ ||୬||

ତସ୍ୟ ପ୍ରାଶଂ ତ୍ୱଂ ଜହି ୟୋ ନ ଇନ୍ଦ୍ରାଭିଦାସତି |
ଅଧି ନୋ ବ୍ରୂହି ଶକ୍ତିଭିଃ ପ୍ରାଶି ମାମୁତ୍ତରଂ କୃଧି ||୭||

Not For Commercial Use

==

(୨|୨୮) ଋଷିଃ - ଶମ୍ଭୁ | ଛନ୍ଦ - ଜଗତୀ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୪), ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୫) | ଦେବତା - ଜରିମା ଆୟୁଶ୍ଚ (୧), ମିତ୍ରାବରୁଣୌ (୨), ଜରିମା (୩), ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟାଦୟ ଆୟୁଶ୍ଚ (୪-୫)

==

ତୁଭ୍ୟମେବ ଜରିମନ୍ବର୍ଧତାମୟଂ ମେମମନ୍ୟେ ମୃତ୍ୟବୋ ହିଂସିଷୁଃ ଶତଂ ୟେ |
ମାତେବ ପୁତ୍ରଂ ପ୍ରମନା ଉପସ୍ଥେ ମିତ୍ର ଏନଂ ମିତ୍ରିୟାତ୍ପାତ୍ୱଂହସଃ ||୧||

ମିତ୍ର ଏନଂ ବରୁଣୋ ବା ରିଶାଦା ଜରାମୃତ୍ୟୁଂ କୃଣୁତାଂ ସଂବିଦାନୌ |
ତଦଗ୍ନିର୍ହୋତା ବୟୁନାନି ବିଦ୍ୱାନ୍-ବିଶ୍ୱା ଦେବାନାଂ ଜନିମା ବିବକ୍ତି ||୨||

ତ୍ୱମୀଶିଷେ ପଶୂନାଂ ପାର୍ଥିବାନାଂ ୟେ ଜାତା ଉତ ବା ୟେ ଜନିତ୍ରାଃ |
ମେମଂ ପ୍ରାଣୋ ହାସୀନ୍ମୋ ଅପାନୋ ମେମଂ ମିତ୍ରା ବଧିଷୁର୍ମୋ ଅମିତ୍ରାଃ ||୩||

ଦ୍ୟୌଷ୍ଟ୍ୱା ପିତା ପୃଥିବୀ ମାତା ଜରାମୃତ୍ୟୁଂ କୃଣୁତାଂ ସଂବିଦାନେ |
ୟଥା ଜୀବା ଅଦିତେରୁପସ୍ଥେ ପ୍ରାଣାପାନାଭ୍ୟାଂ ଗୁପିତଃ ଶତଂ ହିମାଃ ||୪||

ଇମମଗ୍ନେ ଆୟୁଷେ ବର୍ଚସେ ନୟ ପ୍ରିୟଂ ରେତୋ ବରୁଣ ମିତ୍ର ରାଜନ୍ |
ମାତେବାସ୍ମା ଅଦିତେ ଶର୍ମ ୟଚ୍ଛ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ଜରଦଷ୍ଟିର୍ୟଥାସତ୍ ||୫||

==

(୨|୨୯) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩, ୫-୭), ପରାବୃହତୀ ନିଚୃତ୍ ପ୍ରସ୍ତାର ପଙ୍କ୍ତି (୪) | ଦେବତା - ବହ୍ନୟଃ (୧-୭)

==

ପାର୍ଥିବସ୍ୟ ରସେ ଦେବା ଭଗସ୍ୟ ତନ୍ୱୋ ବଲେ |
ଆୟୁଷ୍ୟମସ୍ମା ଅଗ୍ନିଃ ସୂର୍ୟୋ ବର୍ଚ ଆ ଧାଦ୍-ବୃହସ୍ପତିଃ ||୧||

ଆୟୁରସ୍ମୈ ଧେହି ଜାତବେଦଃ ପ୍ରଜାଂ ତ୍ୱଷ୍ଟରଧିନିଧେହ୍ୟସ୍ମୈ |
ରାୟସ୍ପୋଷଂ ସବିତରା ସୁବାସ୍ମୈ ଶତଂ ଜୀବାତି ଶରଦସ୍ତବାୟମ୍ ||୨||

ଆଶୀର୍ଣ୍ତ ଊର୍ଜମୁତ ସୌପ୍ରଜାସ୍ତ୍ୱଂ ଦକ୍ଷଂ ଧତ୍ତଂ ଦ୍ରବିଣଂ ସଚେତସୌ |
ଜୟଂ କ୍ଷେତ୍ରାଣି ସହସାୟମିନ୍ଦ୍ର କୃଣ୍ୱାନୋ ଅନ୍ୟାନଧରାନ୍ତ୍ସପତ୍ନାନ୍ ||୩||

ଇନ୍ଦ୍ରେଣ ଦତ୍ତୋ ବରୁଣେନ ଶିଷ୍ଟୋ ମରୁଦ୍-ଭିରୁଗ୍ରଃ ପ୍ରହିତୋ ନ ଆଗନ୍ |
ଏଷ ବାଂ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଉପସ୍ଥେ ମା କ୍ଷୁଧନ୍ମା ତୃଷତ୍ ||୪||

ଊର୍ଜମସ୍ମା ଊର୍ଜସ୍ୱତୀ ଧତ୍ତଂ ପୟୋ ଅସ୍ମୈ ପୟସ୍ୱତୀ ଧତ୍ତମ୍ |
ଊର୍ଜମସ୍ମୈ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ଅଧାତାଂ ବିଶ୍ୱେ ଦେବା ମରୁତ ଊର୍ଜମାପଃ ||୫||

ଶିବାଭିଷ୍ଟେ ହୃଦୟଂ ତର୍ପୟାମ୍ୟନମୀବୋ ମୋଦିଷୀଷ୍ଠାଃ ସୁବର୍ଚାଃ |
ସବାସିନୌ ପିବତାଂ ମନ୍ଥମେତମଶ୍ୱିନୋ ରୂପଂ ପରିଧାୟ ମାୟାମ୍ ||୬||

ଇନ୍ଦ୍ର ଏତାଂ ସସୃଜେ ବିଦ୍ଧୋ ଅଗ୍ର ଊର୍ଜାଂ ସ୍ୱଧାମଜରାଂ ସା ତ ଏଷା |
ତୟା ତ୍ୱଂ ଜୀବ ଶରଦଃ ସୁବର୍ଚା ମା ତ ଆ ସୁସ୍ରୋଦ୍-ଭିଷଜସ୍ତେ ଅକ୍ରନ୍ ||୭||

==

(୨|୩୦) ଋଷିଃ - ପ୍ରଜାପତି **|** ଛନ୍ଦ - ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨, ୪-୫), ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩) **|** ଦେବତା - ଅଶ୍ୱିନୌ (୧-୫)

==

ୟଥେଦଂ ଭୂମ୍ୟା ଅଧି ତୃଣଂ ବାତୋ ମଥାୟତି |
ଏବା ମଥ୍ନାମି ତେ ମନୋ ୟଥା ମାଂ କାମିନ୍ୟସୋ ୟଥା ମନ୍ନାପଗା ଅସଃ ||୧||

ସଂ ଚେନ୍ନୟାଥୋ ଅଶ୍ୱିନା କାମିନା ସଂ ଚ ବକ୍ଷଥଃ |
ସଂ ବାଂ ଭଗାସୋ ଅଗ୍ମତ ସଂ ଚିତ୍ତାନି ସମୁ ବ୍ରତା ||୨||

ୟତ୍ସୁପର୍ଣ୍ଣା ବିବକ୍ଷବୋ ଅନମୀବା ବିବକ୍ଷବଃ |
ତତ୍ର ମେ ଗଚ୍ଛତାଦ୍ଧବଂ ଶଲ୍ୟ ଇବ କୁଲ୍ମଲଂ ୟଥା ||୩||

ୟଦନ୍ତରଂ ତଦ୍ବାହ୍ୟଂ ୟଦ୍ବାହ୍ୟଂ ତଦନ୍ତରମ୍ |
କନ୍ୟାନାଂ ବିଶ୍ୱରୂପାଣାଂ ମନୋ ଗୃଭାୟୌଷଧେ ||୪||

ଏୟମଗନ୍ପତିକାମା ଜନିକାମୋଽହମାଗମମ୍ |
ଅଶ୍ୱଃ କନିକ୍ରଦଦ୍ୟଥା ଭଗେନାହଂ ସହାଗମମ୍ ||୫||

==

(୨|୩୧) ଋଷିଃ - କାଣ୍ୱ **|** ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଉପରିଷ୍ଟା ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୨, ୪), ଆର୍ଷୀ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩, ୫) **|** ଦେବତା - ମହୀ ଚନ୍ଦ୍ରମା ବା (୧-୫)

==

ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ୟା ମହୀ ଦୃଷତ୍କ୍ରିମେର୍ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ତର୍ହଣୀ |
ତୟା ପିନଷ୍ମି ସଂ କ୍ରିମୀନ୍ଦୃଷଦା ଖଲ୍ୱାଁ ଇବ ||୧||

ଦୃଷ୍ଟମଦୃଷ୍ଟମତୃହମଥୋ କୁରୂରୁମତୃହମ୍ |
ଅଲ୍-ଗଣ୍ଡୂନ୍ତ୍ସର୍ବାନ୍-ଛଲୁନାନ୍-କ୍ରିମୀନ୍-ବଚସା ଜମ୍ଭୟାମସି ||୨||

ଅଲ୍-ଗଣ୍ଡୂନ୍ହନ୍ମି ମହତା ବଧେନ ଦୂନା ଅଦୂନା ଅରସା ଅଭୂବନ୍ |
ଶିଷ୍ଟାନଶିଷ୍ଟାନ୍ନି ତିରାମି ବାଚା ୟଥା କ୍ରିମୀଣାଂ ନକିରୁଚ୍ଛିଷାତୈ ||୩||

ଅନ୍ୱାନ୍ତ୍ର୍ୟଂ ଶୀର୍ଷଣ୍ୟମଥୋ ପାର୍ଷ୍ଟେୟଂ କ୍ରିମୀନ୍ |
ଅବସ୍କବଂ ବ୍ୟଧ୍ୱରଂ କ୍ରିମୀନ୍-ବଚସା ଜମ୍ଭୟାମସି ||୪||

ୟେ କ୍ରିମୟଃ ପର୍ବତେଶୁ ବନେଷ୍ୱୋଷଧୀଷୁ ପଶୁଷ୍ୱପ୍ସ୍ୱନ୍ତଃ |
ୟେ ଅସ୍ମାକଂ ତନ୍ୱମାବିବିଶୁଃ ସର୍ବଂ ତଦ୍ଧନ୍ମି ଜନିମ କ୍ରିମୀଣାମ୍ ||୫||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମୋଽନୁବାକଃ ||

Not For Commercial Use

==

(୨|୩୨) ଋଷିଃ - କାଣ୍ୱ | ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିପାଦ୍ ଭୁରିକ୍ ଗାୟତ୍ରୀ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୫), ଚତୁଷ୍ପାଦ୍ ନିଚୃତ୍ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୬) | ଦେବତା - ଆଦିତ୍ୟ (୧-୬)

==

ଉଦ୍ୟନ୍ନାଦିତ୍ୟଃ କ୍ରିମୀନ୍ହନ୍ତୁ ନିମ୍ରୋଚନ୍ହନ୍ତୁ ରଶ୍ମିଭିଃ |
ୟେ ଅନ୍ତଃ କ୍ରିମୟୋ ଗବି ||୧||

ବିଶ୍ୱରୂପଂ ଚତୁରକ୍ଷଂ କ୍ରିମିଂ ସାରଙ୍ଗମର୍ଜୁନମ୍ |
ଶୃଣାମ୍ୟସ୍ୟ ପୃଷ୍ଟୀରପି ବୃଶ୍ଚାମି ୟଚ୍ଛିରଃ ||୨||

ଅତ୍ରିବଦ୍ୱଃ କ୍ରିମୟୋ ହନ୍ମି କଣ୍ୱବଜ୍ଜମଦଗ୍ନିବତ୍ |
ଅଗସ୍ତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣା ସଂ ପିନଷ୍ମ୍ୟହଂ କ୍ରିମୀନ୍ ||୩||

ହତୋ ରାଜା କ୍ରିମୀଣାମୁତୈଷାଂ ସ୍ଥପତିର୍ହତଃ |
ହତୋ ହତମାତା କ୍ରିମିର୍ହତଭ୍ରାତା ହତସ୍ୱସା ||୪||

ହତାସୋ ଅସ୍ୟ ବେଶସୋ ହତାସଃ ପରିବେଶସଃ |
ଅଥୋ ୟେ କ୍ଷୁଲ୍ଲକା ଇବ ସର୍ବେ ତେ କ୍ରିମୟୋ ହତାଃ ||୫||

ପ୍ର ତେ ଶୃଣାମି ଶୃଙ୍ଗେ ୟାଭ୍ୟାଂ ବିତୁଦାୟସି |
ଭିନାଦ୍ମି ତେ କୁଷୁମ୍ଭଂ ୟସ୍ତେ ବିଷଧାନଃ ||୬||

==

(୨|୩୩) ଋଷିଃ - ବ୍ରହ୍ମା | ଛନ୍ଦ - ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୨), କକୁଭ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୩), ଚତୁଷ୍ପାଦ୍ ଭୁରିକ୍ ଉଷ୍ଣିକ୍ (୪), ଉପରିଷ୍ଟାଦ୍ ବିରାଟ୍ ବୃହତୀ (୫), ଉଷ୍ଣିକ୍ ଗର୍ଭା ନିଚୃତ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୬), ପଥ୍ୟାପଙ୍କ୍ତି (୭) | ଦେବତା - ୟକ୍ଷ୍ମବିବର୍ହଣଃ (୧-୭)

==

ଅକ୍ଷୀଭ୍ୟାଂ ତେ ନାସିକାଭ୍ୟାଂ କର୍ଣ୍ଣାଭ୍ୟାଂ ଛୁବୁକାଦଧି |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ଶୀର୍ଷଣ୍ୟଂ ମସ୍ତିଷ୍କାଜ୍ଜିହ୍ୱାୟା ବି ବୃହାମି ତେ ||୧||

Not For Commercial Use

ଗ୍ରୀବାଭ୍ୟସ୍ତ ଉଷ୍ଣିହାଭ୍ୟଃ କୀକସାଭ୍ୟୋ ଅନୂକ୍ୟାତ୍ |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ଦୋଷନ୍ୟମଂସାଭ୍ୟାଂ ବାହୁଭ୍ୟାଂ ବି ବୃହାମି ତେ ||୨||

ହୃଦୟାତ୍ତେ ପରି କ୍ଲୋମ୍ନୋ ହଲୀକ୍ଷ୍ଣାପ୍ରାର୍ଶ୍ୱାଭ୍ୟାମ୍ |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ମତସ୍ନାଭ୍ୟାଂ ପ୍ଲୀହ୍ନୋ ୟକ୍ନସ୍ତେ ବି ବୃହାମସି ||୩||

ଆନ୍ତ୍ରେଭ୍ୟସ୍ତେ ଗୁଦାଭ୍ୟୋ ବନିଷ୍ଠୋରୁଦରାଦଧି |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ କୁକ୍ଷିଭ୍ୟାଂ ପ୍ଲାଶେର୍ନାଭ୍ୟା ବି ବୃହାମି ତେ ||୪||

ଊରୁଭ୍ୟାଂ ତେ ଅଷ୍ଠୀବଦ୍-ଭ୍ୟାଂ ପାର୍ଷ୍ଣିଭ୍ୟାଂ ପ୍ରପଦାଭ୍ୟାମ୍ |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ଭସଦ୍ୟଂ ଶ୍ରୋଣିଭ୍ୟାଂ ଭାସଦଂ ଭଂସସୋ ବି ବୃହାମି ତେ ||୫||

ଅସ୍ଥିଭ୍ୟସ୍ତେ ମଜ୍ଜଭ୍ୟଃ ସ୍ନାବଭ୍ୟୋ ଧମନିଭ୍ୟଃ |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ପାଣିଭ୍ୟାମଙ୍ଗୁଲିଭ୍ୟୋ ନଖେଭ୍ୟୋ ବି ବୃହାମି ତେ ||୬||

ଅଙ୍ଗେଅଙ୍ଗେ ଲୋମ୍ନିଲୋମ୍ନି ୟସ୍ତେ ପର୍ବଣିପର୍ବଣି |
ୟକ୍ଷ୍ମଂ ତ୍ୱଚସ୍ୟଂ ତେ ବୟଂ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ବୀବର୍ହେଣ ବିଷ୍ୱଞ୍ଚଂ ବି ବୃହାମସି ||୭||

==

(୨|୩୪) ଋଷିଃ - ଅଥର୍ବଣ **|** ଛନ୍ଦ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧-୫) **|** ଦେବତା - ପଶୁପତିଃ (୧), ଦେବାଃ (୨), ଅଗ୍ନି ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଚ (୩), ବାୟୁଃ ପ୍ରଜାପତି ଚ (୪), ଶ୍ଚାଶୀ (୫)

==

ୟ ଈଶେ ପଶୁପତିଃ ପଶୂନାଂ ଚତୁଷ୍ପଦାମୁତ ୟୋ ଦ୍ୱିପଦାମ୍ |
ନିଷ୍କ୍ରୀତଃ ସ ୟଜ୍ଞିୟଂ ଭାଗମେତୁ ରାୟସ୍ପୋଷା ୟଜମାନଂ ସଚନ୍ତାମ୍ ||୧||

ପ୍ରମୁଞ୍ଚନ୍ତୋ ଭୁବନସ୍ୟ ରେତୋ ଗାତୁଂ ଧତ୍ତ ୟଜମାନାୟ ଦେବାଃ |
ଉପାକୃତଂ ଶଶମାନଂ ୟଦସ୍ଥାତ୍-ପ୍ରିୟଂ ଦେବାନାମପ୍ୟେତୁ ପାଥଃ ||୨||

ଯେ ବଧ୍ୟମାନମନୁ ଦୀଧ୍ୟାନା ଅନ୍ୱୈକ୍ଷନ୍ତ ମନସା ଚକ୍ଷୁଷା ଚ |
ଅଗ୍ନିଷ୍ଟାନଗ୍ରେ ପ୍ର ମୁମୋକ୍ତୁ ଦେବୋ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ପ୍ରଜୟା ସଂରରାଣଃ ||୩||

ଯେ ଗ୍ରାମ୍ୟାଃ ପଶବୋ ବିଶ୍ୱରୂପା ବିରୂପାଃ ସନ୍ତୋ ବହୁଧୈକରୂପାଃ |
ବାୟୁଷ୍ଟାନଗ୍ରେ ପ୍ର ମୁମୋକ୍ତୁ ଦେବଃ ପ୍ରଜାପତିଃ ପ୍ରଜୟା ସଂରରାଣଃ ||୪||

ପ୍ରଜାନନ୍ତଃ ପ୍ରତି ଗୃହ୍ଣନ୍ତୁ ପୂର୍ବେ ପ୍ରାଣମଙ୍ଗେଭ୍ୟଃ ପର୍ଯାଚରନ୍ତମ୍ |
ଦିବଂ ଗଛ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠା ଶରୀରୈଃ ସ୍ୱର୍ଗଂ ୟାହି ପଥିଭିର୍ଦେବୟାନୈଃ ||୫||

==

(୨|୩୫) ଋଷିଃ - ଅଙ୍ଗିରା **|** ଛନ୍ଦ - ବୃହତୀଗର୍ଭା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୨-୩), ଭୁରିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୪-୫) **|** ଦେବତା - ବିଶ୍ୱକର୍ମା (୧-୫)

==

ଯେ ଭକ୍ଷୟନ୍ତୋ ନ ବସୂନ୍ୟାନୃଧୁର୍ୟାନଗ୍ନୟୋ ଅନ୍ୱତପ୍ୟନ୍ତ ଧିଷ୍ଣ୍ୟାଃ |
ୟା ତେଷାମବୟା ଦୁରିଷ୍ଟିଃ ସ୍ୱିଷ୍ଟିଂ ନସ୍ତାନ୍-କୃଣବଦ୍ୱିଶ୍ୱକର୍ମା ||୧||

ୟଜ୍ଞପତିମୃଷୟଃ ଏନସାହୁର୍ନିର୍ଭକ୍ତଂ ପ୍ରଜା ଅନୁତପ୍ୟମାନମ୍ |
ମଥବ୍ୟାନ୍ତ୍ସ୍ତୋକାନପ ୟାନ୍ରରାଧ ସଂ ନଷ୍ଟେଭିଃ ସୃଜତୁ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ||୨||

ଅଦାନ୍ୟାନ୍ତ୍ସୋମପାନ୍ମନ୍ୟମାନୋ ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ତ୍ସମୟେ ନ ଧୀରଃ |
ୟଦେନଶ୍ଚକୃବାନ୍-ବଦ୍ଧ ଏଷ ତଂ ବିଶ୍ୱକର୍ମନ୍ପ୍ର ମୁଞ୍ଚା ସ୍ୱସ୍ତୟେ ||୩||

ଘୋରା ଋଷୟୋ ନମୋ ଅସ୍ତ୍ୱେଭ୍ୟଶ୍ଚକ୍ଷୁର୍ୟଦେଷାଂ ମନସଶ୍ଚ ସତ୍ୟମ୍ |
ବୃହସ୍ପତୟେ ମହିଷ ଦ୍ୟୁମନ୍ନ-ନମୋ ବିଶ୍ୱକର୍ମନ୍ନମସ୍ତେ ପାହ୍ୟସ୍ମାନ୍ ||୪||

ୟଜ୍ଞସ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଃ ପ୍ରଭୃତିର୍ମୁଖଂ ଚ ବାଚା ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ମନସା ଜୁହୋମି |
ଇମଂ ୟଜ୍ଞଂ ବିତତଂ ବିଶ୍ୱକର୍ମଣା ଦେବା ୟନ୍ତୁ ସୁମନସ୍ୟମାନାଃ ||୫||

==

(୨|୩୬) ଋଷିଃ - ପତିବେଦନ | ଛନ୍ଦ - ଭୁରିକ୍ ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୧), ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ (୨, ୫-୭), ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ (୩-୪), ନିଚୃତ୍ ପୁର ଉଷ୍ଣିକ୍ (୮) | ଦେବତା - ଅଗ୍ନିଃ (୧), ସୋମାଦୟଃ (୨), ଅଗ୍ନୀଷୋମୌ (୩), ଇନ୍ଦ୍ରଃ (୪), ସୂର୍ୟଃ (୫), ଧନପତିଃ (୬), ହିରଣ୍ୟଂ ଭଗଶ୍ଚ (୭), ଔଷଧିଃ (୮)

==

ଆ ନୋ ଅଗ୍ନେ ସୁମତିଂ ସଂଭଲୋ ଗମେଦିମାଂ କୁମାରୀଂ ସହ ନୋ ଭଗେନ |
ଜୁଷ୍ଟା ବରେଷୁ ସମନେଷୁ ବଲ୍-ଗୁରୋଷଂ ପତ୍ୟା ସୌଭଗମସ୍ତ୍ୱସ୍ୟୈ ||୧||

ସୋମଜୁଷ୍ଟଂ ବ୍ରହ୍ମଜୁଷ୍ଟମର୍ୟମ୍ଣା ସଂଭୃତଂ ଭଗମ୍ |
ଧାତୁର୍ଦେବସ୍ୟ ସତ୍ୟେନ କୃଣୋମି ପତିବେଦନମ୍ ||୨||

ଇୟମଗ୍ନେ ନାରୀ ପତିଂ ବିଦେଷ୍ଟ ସୋମୋ ହି ରାଜା ସୁଭଗାଂ କୃଣୋତି |
ସୁବାନା ପୁତ୍ରାନ୍ମହିଷୀ ଭବାତି ଗତ୍ୱା ପତିଂ ସୁଭଗା ବି ରାଜତୁ ||୩||

ୟଥାଖରୋ ମଘବଂଶ୍ଚାରୁରେଷ ପ୍ରିୟୋ ମୃଗାଣାଂ ସୁଷଦା ବଭୂବ |
ଏବା ଭଗସ୍ୟ ଜୁଷ୍ଟେୟମସ୍ତୁ ନାରୀ ସଂପ୍ରିୟା ପତ୍ୟାବିରାଧୟନ୍ତୀ ||୪||

ଭଗସ୍ୟ ନାବମା ରୋହ ପୂର୍ଣ୍ଣାମନୁପଦସ୍ୱତୀମ୍ |
ତୟୋପପ୍ରତାରୟ ୟୋ ବରଃ ପ୍ରତିକାମ୍ୟଃ ||୫||

ଆ କ୍ରନ୍ଦୟ ଧନପତେ ବରମାମନସଂ କୃଣୁ |
ସର୍ବଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ କୃଣୁ ୟୋ ବରଃ ପ୍ରତିକାମ୍ୟଃ ||୬||

ଇଦଂ ହିରଣ୍ୟଂ ଗୁଲ୍-ଗୁଲ୍ୱୟମୌକ୍ଷୋ ଅଥୋ ଭଗଃ |
ଏତେ ପତିଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱାମଦୁଃ ପ୍ରତିକାମାୟ ବେତ୍ତବେ ||୭||

ଆ ତେ ନୟତୁ ସବିତା ନୟତୁ ପତିର୍ୟଃ ପ୍ରତିକାମ୍ୟଃ |
ତ୍ୱମସ୍ୟୈ ଧେହି ଔଷଧେ ||୮||

Not For Commercial Use

|| ଇତି ଷଷ୍ଠୋଽନୁବାକଃ ||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥଃ ପ୍ରପାଠକଃ ||

|| ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟଂ କାଣ୍ଡମ୍ ସମାପ୍ତମ୍ ||

Not For Commercial Use